

ORVOSKARI HIRMONDÓ

Pécs, 2003. április

TARTALOM

Halottaink

Dékáni vezetői értekezletek

A Kari Tanács ülése

Ünnepi szenátusi ülés:

díszdoktorok, március 15-ei megemlékezés

Egy fel nem ismert járvány: sérülések és balesetek (NKFP – 2002) *Dóczy Tamás*

Egy szabad géniusz életrajza

*Szent-Györgyi Albert*ről egy könyv apropóján
Juhász-Nagy Sándor; Orvosi Hetilap)

Új profil a II. sz. Belgyógyászati Klinikán
(*Kovács Tibor*)

Kongresszusok

Pályázatok

Röviden

Köszönet sajtóreferenseinknek

Rektorválasztás (*Róth Erzsébet*)

Kitüntetések

PhD-védések (folytatás)

Klinikai Táplálási Munkacsoport

A kari Rehabilitációs Tanács ülése

A Közalkalmazotti Tanács tájékoztatója

Lezárult a TUDOR

Egy integráció margójára

Sítáborok

Kenesei fogász-hétvége

PAB-program

Intézeti, klinikai hírek

Tudományos közlemények karunkról

Sajtószemle

A borítón Barthó Loránd fényképei

Középen: Barcelona – Gaudi,
Nagy Judit fényképei

KÖSZÖNJÜK

Kedves Olvasóink!

Az Orvostudományi Hírmondó rendszeres megjelenéséhez, az intézetekben, klinikákon történő események, eredmények olvasóhoz juttatásában a sajtóreferensek elismerésre méltó munkát végeznek. Minden intézetvezetőnek lehetősége van arra, hogy delegáljon egy olyan személyt, akire rábízhatja ezt a nagyon fontos feladatot, hogy divatos szóval élve a munkahely PR felelőseként a jó értelemben vett nyilvánosságot biztosítsa.

Szerkesztőbizottságunk évek óta havonta hívja össze a sajtóreferenseket, ahol sorba vesszük az orvoskar legfontosabb eseményeit, összesítjük információinkat, kiosztjuk az aktuális feladatok lebonyolítását, megállapodunk a lapzártai időpontjában. Itt szeretném megköszönni elsősorban azon sajtóreferensek aktivitását, akik rendszeresen, nagy kitartással végzik ezt a munkát és akikre mindig lehet számítani. Remélem, hogy a jövőben a névsor tovább bővül, mellyel az Orvostudományi Hírmondó színvonala és ifnormációs értéke bizonyára nyerni fog.

A sajtóreferensek névsora: Gyermekklinika – dr. Decsi Tamás, Sebészeti Tanszék – dr. Rozsos István, Bőrgyógyászati Klinika – dr. Hódosi Balázs, Biológiai Intézet – ifj. dr. Sétáló György, Anatómiai Intézet – dr. Józsa Rita, Szemészeti Klinika – dr. Schöller Mónika, Egészségügyi Nyelvi és Kommunikációs Intézet – Mészégetőné Halmos Éva, Szak- és Továbbképző Központ – dr. Biró Gábor, ÁOK Gazdasági Igazgatóság – Szmolenszkyne Cziné Andrea, Ortopédiai Klinika – dr. De Jonge Tamás, dr. Fónai Valér, Baleseti és Kézsebészeti Klinika – dr. Kovácsy Ákos, Videostúdió – Nemeskéri Imre, Urológiai Klinika – dr. Villányi Kinga, Egyetemi Gyógyszertár – dr. Molnár Béla, Mozgástani Intézet – Farkas György, megelőzően Kiss Sándor, Igazságügyi Orvostani Intézet – dr. Jegesy Andrea, Klinikai Kémiai Intézet – dr. Ludány Andrea, Orvostörténeti Múzeum – dr. Benke József, Fül- Orr- Gégeklinika – dr. Pupp Lajos, Szívgyógyászati Klinika – dr. Gulácsy István, Élettani Intézet – dr. Bagi Éva, Pszichiátriai és Orvosi Pszichológiai Klinika – dr. Tényi Tamás, Fogászati Klinika – dr. Benke Bea, Radiológiai Klinika – dr. Hegedűs Krisztina, AITI – dr. Heigl Péter, Szülészeti Klinika – dr. Tóth Tamás.

Munkánkat folyamatosan segítik a Pályázati Iroda munkatársai: *Duga Boglárka* és *dr. Szekeres Péter*, a PHD irodából *Kis-Gadóné Wenczler Mária*. Munkájukat köszönjük csakúgy, mint *dr. Pintér Évának*, a Dékáni Hivatal vezetőjének folyamatos segítségét és *Balogh Annának*, a Centrum Elnöki Hivatal adminisztrátorának a meghívók havonkénti kiküldését és a sajtóreferensi ülés megszervezését, valamint ifj. *Vadász Istvánnak*, aki a jelentősebb rendezvényeken készített fotóival színesíti a lapot.

Dr. Róth Erzsébet, a Szerkesztőbizottság tagja

ORVOSKARI
HÍRMONDÓ

Felelős szerkesztő Róth Erzsébet, Barthó Loránd, Buzogány István

Tördelőszerkesztő: Babarciné Stettner Lenke.

A szerkesztőség címe: PTE Általános Orvostudományi Kar Sajtóirodája, 7624 Pécs, Szigeti út 12.

Tel.: 536-116, 536-000/1214. Fax: 536-115. E-mail: hirmondo@aok.pte.hu ■ HU ISSN 1586-1031

Elektronikus publikáció: Somoskeőy Szabolcs www.aok.pte.hu/hirmondo ■ HU ISSN 1586-1295

Nyomtatta a PTE ÁOK Nyomdája. Vezető: Ollmann Ágnes

Rektorválasztás

2003. augusztus 1-jétől *dr. Lénárd László* egyetemi tanár, akadémikus személyében az orvoskar ad rektort a Pécsi Tudományegyetemnek. Ezt az örömteli eseményt *dr. Sümei Balázs*, a PTE ÁOK Tanári Testületének elnöke a legutóbbi ülésen méltatta, míg az április 2-án tartott kari tanácsülésen *dr. Kosztolányi György*, az Orvostudományi és Egészségtudományi Centrum elnöke ülés előtti felszólalásában gratulált és köszönte meg Lénárd professzornak fáradhatatlan tevékenységét, mely sikeres megválasztásához vezetett.

Az Orvostudományi Híradó Szerkesztőbizottsága és sajtóreferensei véletlenül épp azon a napon és időben tartották szokásos havi megbeszélésüket, amikor a rektort választó Szenátus ülésezett (március 20.). Valamennyiünknek rendkívül nagy volt az öröme, amikor a Centrum Hivatal munkatársaitól „forró dróton” értesültünk a győzelem híreről, Lénárd professzor első körben elért meggyőző fölényéről. Úgy gon-

dolom, hogy mindazok, akiket baráti vagy munkatársi kapcsolat köt Lénárd Lászlóhoz, meggyőződéssel állíthatják, hogy a Pécsi Tudományegyetem újonnan megválasztott rektora mindazokkal a szakmai és

emberi tulajdonságokkal rendelkezik, melyek ennek a mérhetetlenül nagy és sokrétű feladatnak az ellátásához kellenek. Már eddig is tanúbizonyságát adta, hogy ha a rábízott feladatot saját belső erkölcsi értékeivel nem tudja összeegyeztetni, akkor inkább feláll a sokak számára csak a hatalmat jelentő székéből. Elismerésre méltó, ahogy sok éven át a POTE rektorhelyettesként, majd az integrált PTE tudományos rektorhelyetteseként dolgozott, és az évek alatt összegyűjtött vezetői tapasztalatát – mint karunk dékánja – az integráció által szétzilált rendszer új életre keltésére használta fel. Hihetetlenül sok munka, lemondás van amögött, hogy Lénárd László győzött a rektorválasztáson, aminek minden bizonnyal számos eredményét látja majd az elkövetkezendő években karunk és a PTE integrált rendszere. Kívánunk a nagy munkához jó egészséget, erőt, kitartást és nagyon sok sikert.

Dr. Róth Erzsébet

(Az eseményről lásd még a Sajtószemle 26. oldalán található írást.)

DÉKÁNI VEZETŐI ÉRTEKEZLETEK

2003. március 17.

A dékáni vezetés támogatja *dr. Dobay Péter* (KTK) dékán kezdeményezését, mely szerint a Rákóczi u. 80. sz. épület átépítése során a fő folyosó üveglakainak a 9 kar címere kerüljön kialakításra. *Dr. Csernus Valér* dékánhelyettes a mi szempontunkból különösen szerencsésnek tartja azt, hogy karunk jelenlegi címere a jogelőd POTE címere volt. A címerek megjelenése karonként csupán egy jelképes összegbe (100 000 Ft) kerül.

Dr. Miseta Attila, a TDK vezető tanára le-
vélben kérte a dékáni vezetést, hogy az idén megrendezésre kerülő Országos Tudományos Diákköri kongresszusra a nagy létszámú résztvevő szállítására az egyetemi nagybusz álljon a küldöttség rendelkezésére. A Nemzetközi Tudományos Diákkör rendezvénye Marosvásárhelyen kerül megrendezésre, ahova *dr. Karádi Zoltán* és két hallgatót delegált a vezetés. A részvételhez utazási támogatást kérnek. A dékáni vezetés mindkét kérelmet támogatja.

Dr. Róth Erzsébet

Kitüntetések március 15. alkalmából

Március 15-e alkalmából Széchenyi-díjat vehetett át *dr. Szolcsányi János*, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Farmakológiai és Farmakoterápiai Intézet egyetemi tanára. (Lásd még: Sajtószemle, 26. oldal.)

A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje (polgári tagozata) kitüntetésben részesült *dr. Hámori József*, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, neurobiológus, a Pécsi Tudományegyetem tanára, valamint *dr. Korinek László* kriminológus, a Pécsi Tudományegyetem tanára, a Belügyi Szemle főszerkesztője.

Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetést kapott *dr. Feledi Éva*, a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvosi Kar Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika egyetemi adjunktusa.

CEEPUS MINISTERS, PRIZE OF EXCELLENCE 2003

A díjat 1998-ban alapították azzal a céllal, hogy kitüntessék azokat, akik különösen sokat tesznek a program jó hírnevének öregbítéséért. Idén **DR. KILÁR FERENC** professzor vehette át a kitüntetést a H-76, bioanalitika és biokémia területén tevékenykedő hálózat koordinátoraként. Az oklevelet a CEEPUS országok oktatási miniszterei (Horvátország, Ausztria, Bulgária, Csehország, Magyarország, Lengyelország, Románia, Szlovákia és Szlovénia) írták alá.

A PTE ÁOK Tanácsának ülése

2003. április 2.

Dr. Kosztolányi György professzor a kari tanács nevében gratulált és sikeres munkát kívánt *dr. Lénárd László* dékánnak rektorrá történt megválasztása alkalmából.

Dr. Lénárd László megköszönte a gratulációt és elmondta: a rektorválasztás alatt végig érezte a Tanári Testület és a Kari Tanács, az Egészségügyi Főiskolai Kar és a hallgatók támogatását. Nagy jelentőségűnek tartja azt, hogy többen más karokról is támogatták szavazatukkal pályázatát, ami reményt ad arra, hogy az egyetem érdekét szolgáló terveit megvalósíthassa. Ehhez kérte mindenkinek a segítségét.

Ezt követően a tanács tagjai egy perces néma felállással adóztak a közelmúltban elhunyt három kiváló oktató, *dr. Györe Csilla*, *dr. Kispál Gyula*, *dr. Kóczán György* emlékének.

1. Szervezeti egységvezetői pályázatok véleményezése

Név	Bizottsági vélemény	Intézeti vélemény			Kari Tanács			Tanári Testület		
		igen	nem	tart.	igen	nem	tart.	igen	nem	tart.
<i>Dr. Ésik Olga</i> tudományos főmunkatárs, Onkoterápiás Intézet	egyhangú támogatás	13	0	0	85	2	0	57	2	1
<i>Dr. Tury Peregrin</i> tudományos főmunkatárs, Katona- és Katasztrófaorvostani Intézet	egyhangú támogatás	új intézet			85	1	1	55	1	4

2. Egyetemi tanári pályázatok véleményezése

Név	Bizottsági vélemény	Tudományos Biz.			Kari Tanács			Tanári Testület		
		igen	nem	tart.	igen	nem	tart.	igen	nem	tart.
<i>Dr. Hunyadi Béla</i> egyetemi docens I. sz. Belgyógyászati Klinika	egyhangú támogatás	7	0	0	86	1	0	48	6	5
<i>Dr. Kuhn Ferenc</i> visiting professzor Szemészeti Klinika	egyhangú támogatás	4	1	2	75	6	4	48	6	5
<i>Dr. Pál Tibor</i> egyetemi docens Orvosi Mikrobiol. és Immun. Intézet	egyhangú támogatás	6	0	1	86	0	0	58	0	1
<i>Dr. Weber György</i> egyetemi docens Sebészeti Klinika	egyhangú támogatás	6	0	1	80	6	0	52	5	2

3. Egyetemi docensi pályázatok véleményezése

(lásd a táblázatot a következő oldalon)

Dr. Lénárd László dékán a tanácsülésen bemutatta *dr. Ésik Olgát*, *dr. Tury Peregrint* és *dr. Tischler Bernadett*.

Dr. Tischler Bernadett *dr. Németh Péter* általános dékánhelyettes irányításával megkezdte a kar OM gazdálkodásával kapcsolatos munkáját. Elmondta: mivel a PTE-n 8 kar gazdasági hivatallal működik, az orvoskaron is szükségessé vált ennek kialakítása. Egy hatékonyan működő, napra kész adatokat szolgáltatató kis csapat működtetésére készülnek, mely alapfeltétele a pontos adatnyil-

vántartásnak. Mindenkinek tudnia kell, hogy áll az aktuális témaszáma, milyen keretei, bevételei vannak, hogy tervezheti aktuális kiadásait. Ehhez kérte a tanács támogatását. *Dr. Tischler Bernadett* a dékánhelyettesi hivatalban, az 1529-es melléken érhető el.

4. A Hallgatói Felvételi Szabályzat módosítása (Előterjesztő: *dr. Lengvári István*)

Jogharmonizációt célzó változtatásokról van szó. Ez a szabályzat valószínűleg csak 2004-ben lesz érvényben, mivel 2005-ben a felvételi rendszer alapvetően meg fog változni.

Lényeges változások:

Jövőre nem bocsátható szóbeli vizsgára a pályázó, ha írásbeli összpontszáma nem éri el a 15 pontot. (Az írásbeli dolgozatok maximális pontszáma 20-20 pont, a szóbeliké 10-10 pont.)

A költségtérítéssel képzésre jelentkezők hozott pontjaikat megketőzhetik. Az általános orvosi, fogorvosi vagy gyógyszerészi diplomával rendelkezők kérhetik felvételüket oklevelük minősítése alapján akkor, ha tanulmányi átlageredményük legalább 3,51.

Kérheti az elévülési időszakon belül a karon szerzett előző évi pontszámainak beszámítását az a pályázó, aki adott pontszámmal más felsőoktatási intézménybe vagy karra nem nyert felvételt. Költségtérítéssel képzésre is csak az jelentkezhet, aki a maximális pontszám 60%-át, a 72 pontot eléri.

A Kari Tanács egyhangúlag elfogadta a Hallgatói Felvételi Szabályzat módosítását.

5. Záróvizsga bizottsági elnökök megválasztása

(Előadó *dr. Csérnus Valér* dékánhelyettes)

A záróvizsga bizottsági elnökök személyét a Kari Tanács 1 tartózkodás mellett elfogadta.

Név	Tanulmányi Bizottság			Tudományos Bizottság			Kari Tanács			Tanári Testület		
	igen	nem	tart.	igen	nem	tart.	igen	nem	tart.	igen	nem	tart.
<i>Dr. Ésik Olga</i> tudományos főmunkatárs Onkoterápiás Intézet	11	0	0	7	0	0	57	2	1	84	3	0
<i>Dr. Gáti Ágnes</i> egyetemi adjunktus Pszichiátriai és Orvosi Pszichológiai Klinika	10	0	1	1	4	2	54	2	4	81	2	4
<i>Dr. Gerlinger Imre</i> egyetemi adjunktus Fül-Orr-Gégeklinika	11	0	0	3	0	4	55	1	4	79	3	5
<i>Dr. Környei József</i> egyetemi adjunktus Élettani Intézet	11	0	0	6	0	1	60	0	0	86	0	1
<i>Dr. Lovász György</i> egyetemi adjunktus Ortopédiai Klinika	10	0	1	6	0	1	58	0	2	86	1	0
<i>Dr. Molnár Zsolt</i> egyetemi adjunktus Aneszteziológiai és Intenzív Terápiás Intézet	11	0	0	7	0	0	57	0	3	83	3	1
<i>Dr. Nyitrai Miklós</i> egyetemi adjunktus Biofizikai Intézet	9	0	2	7	0	0	54	2	3	79	2	6
<i>Dr. Pethő Gábor</i> egyetemi adjunktus Gyógyszerhatástani Intézet	11	0	0	7	0	0	60	0	0	85	1	1
<i>Dr. Rékási Zoltán</i> egyetemi adjunktus Anatómiai Intézet	10	0	1	7	0	0	59	0	0	84	3	0
<i>Dr. Tényi Tamás</i> egyetemi adjunktus Pszichiátriai és Orvosi Pszichológiai Klinika	10	0	1	7	0	0	60	0	0	86	0	1
<i>Dr. Tóth Pál</i> egyetemi adjunktus Anatómiai Intézet	10	0	1	7	0	0	60	0	0	85	0	2
<i>Dr. Tury Peregrin</i> tudományos fntárs Katona- és Katasztrófaorvostani Int.	11	0	0	4	0	3	54	1	5	84	0	3
<i>Dr. Varga Csaba</i> egyetemi adjunktus Közegészségtani Intézet	6	1	4	5	0	2	49	5	6	76	2	9
<i>A bizottsági szavazás minden esetben egyhangúlag támogató volt.</i>												

6. A 2003/2004-es tanév időbeosztása

A szorgalmi időszak szeptember 8-tól december 12-ig és február 2-től május 14-ig tart. Vizsgaidőszak: december 15-január 30-ig és május 17-től június 25-ig. A tavaszi szünet április 5-9-ig tart. A VI. évfolyamon a záróvizsga időszaka szeptember 1-től augusztus 13-ig tart. A vizsgák gyakorlatilag folyamatosan lesznek a kiírt időpontokban. A záróvizsga időpontját az Országos Záróvizsga Bizottság határozza meg tavasszal (az általános orvosi szakon valamikor augusztus 20-a és augusztus vége közötti napon lesz a vizsgaidőpont – novemberben egy utó-záróvizsga is –, a fogorvosi szakon június vége felé szokott lenni).

A Kari Tanács egyhangúlag elfogadta a 2003/2004-es tanév időbeosztását.

7. Bejelentések

Oktatási és munkaszünet. A Medikus Ku-

pa és a Medikus Hét miatt április 11-én dékáni szünet lesz. Így a tavaszi szünettel együtt április 11-22-ig az oktatás szünetel. Május 1-jével (május 1-4-ig) 4 napos munkaszünet lesz, de ebből a pénteki napot április 26-án, szombaton le kell dolgozni.

Gazdálkodás. Az egyetemnek nincs még költségvetése. Folyamatosan zajlanak a tárgyalások a központi elvonás csökkentéséről. Az ideális 10-12 % lenne. Kari költségvetést akkor lehet készíteni, ha egy elfogadott egyetemi és kari pénzügyi egyenleg lesz az elmúlt évről, valamint ha elkészül egy elfogadott egyetemi költségvetés az idei esztendőre. A dékáni vezetés tervezi a költségvetés és a rendelkezésre álló pénz szakokra való lebontását is.

Dr. Kosztolányi György centrumelnök röviden beszámolt minisztériumi tárgyalásairól. Egyelőre nincs politikai szándék az orvosegyetemek különválásának támogatására. Megállapításként szerepelt a tár-

gyalásokon, hogy az Egészségügyi Centrumok státuszát az Oktatási Minisztériumban és a Felsőoktatási Törvényben meg kell erősíteni. Valószínűleg Budapesten is megalakul egy centrum.

Megalakult egy olyan konzorcium, aminek a címe Genomikai Kutatás az Emberi Egészségért. Ebben négy orvosképző hely centruma, a budapesti egyetem, az Országos Onkológiai Intézet, a Szegedi Biológiai Központ és két ipari partner vesz részt, s pályázatot is adott be az EU 6-ra. Ezzel kapcsolatosan az első országos program a biobankok létrehozása lenne. Ha kedvező döntés születik erről Brüsszelben, akkor lehetőség nyílik az országos hálózat kiépítésére és ebben való közreműködésünkre, és meg tud indulni a munka.

Buzogány

(A tanácsülés jegyzőkönyve a könyvtár olvasótermében mindenki számára hozzáférhető.)

Új Dunántúli Napló, 2003. március 29.

Díszdoktorok négy országból

Márciusban újabb öttel bővült azon tudósok köre, akiknek a PTE szenátusa Honoris Causa doktori címet adományozott.

A legújabban avatott díszdoktorok szemlükben érzékeltetik a PTE szerteágazó kapcsolatait mind földrajzilag, mind tudományterületenként.

Dr. Ábrámov Iván Vaszilevics professzor az Izsevszki Állami Műszaki Egyetem rektora. Bonyolult mechanikai rendszerek biztonságának növelését kutatja. Kezdeményezésére oktatói együttműködés, hallgatói csere alakult ki a pécsi és izsevszki egyetem között.

A debreceni születésű *dr. Glant Tibor* orvosprofesszor jelenleg – 1995 óta – igazgatója a Chicagói Rush Egyetem Orthopéd-sebészeti Klinikája Biokémiai és Molekulárbiológiai Kutató Laboratóriumának, amelyet a világ egyik legjobb protézis-kilazulást és annak megelőzését vizsgáló alapkutatói laboratóriumává fejlesztett. Évek óta gyümölcsöző kutatási kapcsolatot alakított ki a Pécsi Tudományegyetem Ortopédiai Klinikájával.

Dr. Gilbert Gornig, a marburgi Philipps-Universität Közjogi, Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. A PTE Állam- és Jogtudományi Kara közjogi tanszékeivel az 1990-es évek elejétől rendszeres kapcsolatot tart. Motorja a marburgi és a pécsi jogi kar közötti tudományos és emberi kapcsolatok fejlesztésének.

Dr. Peter Raspora Ljubjanai Egyetem Biotechnológiai Karán az Élelmiszertudomány és Technológiai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára, az Európai Mikrobiológiai Társaság főtitkára. 1990 óta szakmai és oktatási együttműködést folytat a PTE TTK Általános és Környezeti Mikrobiológiai Tanszékével.

Dr. Hugh Spall a Central Washington University közgazdász professzora. 1997 óta többször hosszabb időt töltött Pécsen: a KTK Angol Nyelvű Programján oktatott több tárgyat, illetve folytatott kutatási tevékenységet. Jelentősen elősegítette a Central Washington University és a PTE közötti gyümölcsöző kapcsolat kialakulását és fennmaradását. ■

ÜNNEPI SZENÁTUSI

Megemlékezés az 1848-as polgári

155 évvel ezelőtt olyan események zajlottak Pesten és Budán, amelyek új fejezetet nyitottak hazánk történelmében. Megkezdődött egy polgári demokratikus forradalom, amelynek politikai és katonai történéseiről már nagyon sokszor megemlékeztünk. Egyetemi ünnepünkön én azokról a magas műveltségű emberekről szeretnék beszélni, akik az eseményeket előkészítették, irányították vagy valamilyen szinten részesei voltak.

Az első önálló parlamentáris magyar kormány 9 tagja olyan szellemi színvonalú testületet alkotott, amelyhez hasonló a világtörténelem során ritkán vette a kezébe valamely ország kormányrúdját. A 9 férfi között két értelmiségi pályára került kisnemes, három jómódú középbirtokos nemes és négy főnemes volt. Neveltetésükben, társadalmi helyzetükben, mentalitásukban, az ország gondjainak megoldására irányuló törekvéseikben igen különböző em-

Dr. Glant Tibor

Dr. Glant Tibor 1944. április 8-án született Debrecenben. 1968-ban szerzett általános orvosi diplomát a Debreceni Egyetemen, 1980-ban szerzett PhD fokozatot, majd 1988-ban akadémiai nagydoktori fokozatot.

1983-ig a Debreceni Egyetem Anatómiai és Kórszövettani Intézetében dolgozott. 1983 és 1986 között kutatói ösztöndíjjal Kanadában az McGill Egyetemen az üzleti Betegségek Laboratóriumában dolgozott. 1988-ban már a Chicagói Rush Egyetem társprofesszora. 1994 és 1995-ben visiting professzor Bostonban, a Harvard Egyetemen. 1993-ban nyer egyetemi tanári kinevezést a Rush Egyetem Biokémiai Intézetébe. 1995-től a Rush Egyetem Orthopéd Sebészeti Klinikájának Biokémiai és Molekulárbiológiai Kutató Laboratóriumának igazgatója.

Hét nemzetközi biokémiai és ortopédiai lapnak szerkesztőségi tagja.

Számos hazai és nemzetközi tudományos kitüntetést kapott. Így 1987-ben a „Legjobb oktatói Díjat” nyerte el a debreceni orvosegyetemen. 1995-ben a Reumatológiai Világszervezet Carol-Nachman Price díját kapta, majd 1997-ben a Gallante professzor által alapított ortopéd sebészeti díjat nyerte el.

Számos nemzetközi és egyesült államokbeli tudományos szervezetnek tanácsadó tagja.

A Chicagói Rush Egyetem Biokémiai és Molekulárbiológiai Laboratóriumát a világ egyik legjobb protézis-kilazulást és annak megelőzését vizsgáló alapkutatói laboratóriumává fejlesztette. Szoros kapcsolatot tart a hazai orvosegyetemekkel, anatómiai és reumatológiai intézetekkel. Évek óta gyümölcsöző kutatási kapcsolatot alakított ki a Pécsi Tudományegyetem Ortopédiai Klinikájával. Jelenleg klinikánkról 4 orvoskolléga dolgozik jó hírű laboratóriumában, PhD ösztöndíjasként.

Tudományos publikációinak száma 104. Számos monográfia, 14 könyvrészlet szerzője.

Dr. Bellyei Árpád egyetemi tanár
Ortopédiai Klinika

ÜLÉS

berek. Ezek a különbségek magukban hordozták a későbbi ellentétek lehetőségét, az induláskor azonban egy dologban egységesek voltak: a

demokratikus forradalomról

magyarság szolgálatában.

Batthyány Lajos gróf, miniszterelnök már az 1843-44-es országgyűlésen a főrendi ellenzék elismert vezérének számított. A Magyarországra vonatkozó pénzügyi, iparfejlesztési és katonapolitikai elképzelései már a forradalom előtt kiváltották az uralkodóház gyűlöletét. Sorsa már 1848 decemberi letartóztatása előtt eldőlt, kíméletre nem számíthatott, bár tisztségéről a kormány Debrecenbe való távozása előtt lemondott.

Esterházy Pál herceg, a külügyek irányítója és „a király személye körüli” miniszter volt. Szerepét a külügyekben inkább *Batthyány* töltötte be. Mérsékelt politikus lévén a kormányból hamar távozott.

Kossuth Lajos, a forradalom előkészítésének szellemi vezére, a kormányban a pénz- és gazdaságpolitika, *Széchenyi István* gróf a közlekedés- és munkaügy felelőse volt. Személyiségük, eszméik, munkásságuk, sorsuk tanulmányok százaiból ismert. Munkásságuk megítélése napjainkban is éles vitákat tud kiváltani. Abban azonban valószínűleg minden méltató megegyezhet, hogy a kormány működésének első néhány hónapjában hatékonyan együttműködtek az ország érdekében.

A földművelés, ipar és kereskedelem ügyeinek minisztere, *Klauzál Gábor* neve talán kicsit elhalványul *Kossuth* és *Széchenyi* neve mellett. *Deák Ferenc* híveként korán távozott a kormányból. Kiváló képességeit és szakértelmét azonban a szabadságharc után is az ország szolgálatába állította.

Deák Ferenc, a kormány igazságügy-minisztere, a reformkor egyik kiemelkedő alakja. Az 1832-36-os diétán kidolgozott törvénytervezetei a legkorszerűbbek voltak Európában. Nagy műveltsége, kitűnő memóriája, nyugalma, mesteri érvelése és gondolatainak rugalmassága minden szempontból alkalmassá tették arra, hogy a kormány tagja legyen, és folytassa jogalkotó munkáját. *Kossuth* radikalizálódása és saját békéltető politikájának kudarca láttán lemondott tisztségéről. Képviselőként azonban tovább segítette a forradalom ügyét. A forradalom bukását követő megtorlások után újra visszatért a politikába, és segített tető alá hozni a kiegyezést, kiváltva ezzel az emigrációban élő *Kossuth* éles kritikáját, ugyanakkor biztosítva Magyarország polgári, liberális irányú fejlődését.

Szemere Bertalan az első kormány belügyminisztere volt, majd *Batthyány* lemondása után miniszterelnök lett. *Kossuth*tal együtt ő írta alá a magyar-román megegyezést, majd az első nemzetiségi törvényt.

A hadügyeket, hadügyi szállításokat *Mészáros Lázár* császári huszárezredes és magyar honvédtábornok irányította. Kemény katonára, akiről talán kevesen tudják, hogy 9 nyelven beszélt, tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiának, természettudós és bibliakutató volt. A kormányon belül kialakuló radikális nézetekkel már nem tudott azonosulni. Kilépett a kormányból és külföldre távozott.

A kormánytagokról való megemlékezésem végén *Eötvös József* báróról, a 48-as kormány vallás- és közoktatás miniszteréről kissé bővebben szeretnék beszélni. Az egyetem szellemisége legszorosabban az ő tevékenységéhez kapcsolódik. Mikor a kormánytisztséget elvállalta, már ismert író, világlátott és nagy műveltségű ember volt, aki azonnal hozzálátott ahhoz, hogy hozzájáruljon „kímült emberfők” képzéséhez. Nevéhez fűződik az általános és kö-

telező népoktatás bevezetése, a zsidók egyenjogúságának biztosítása. *Sóter István* szerint „Eötvös gondolkodásában a haza fogalma az emberiség ügyével, a haza szeretete az emberszeretettel elválaszthatatlanul összekapcsolódik.” A rövid idő, fél év, amíg a kormány tagja volt, nem tette lehetővé, hogy igénybe vegye, hasznosítsa azt a szellemi potenciált, ami akkor az országban jelen volt. El tudjuk képzelni, hogy mit tehetett volna egy *Arany János* nevű tanár vagy egy *Jánosi Ferenc* kémikus, *Darwin* nézeteinek első hazai ismertetője a középiskolai oktatásért? Mit segíthetett volna Eötvösnek *Barabás Miklós*, *Borsos József*, id. *Markó Károly* a művészképzés, az akkor már idős *Pollák Mihály* vagy *Hild József* és *Ybl Miklós* a műegyetemi oktatás megteremtésében, vagy a Bécsből elüldözött *Semmelweis Ignác* az orvospképzésben? A politika nem hagyott erre időt.

Szabó József, a hazai geológia megteremtője, 1848-ban kénytelen volt szerepet vállalni a honvédség lőporellátásában. *Balassa János*, aki a világon másodikként operált éter narkózisban, a honvédsereg egyik vezető főorvosa volt. *Horváth Mihály* püspök, a kiváló történész, a Szemere kormány vallás- és közoktatási minisztere, a Függetlenségi Nyilatkozat szövegezője tábori papként működött a forradalmi hadseregben. Személyéhez egyetemünk jogelődje, az Erzsébet Tudományegyetem *Pekár Mihály* élettan professzor, az egyetemet 1923-ban Pécsre telepítő kormánybiztoson keresztül kötődik. *Horváth Mihály* *Pekár Mihály* anyai nagybátyja volt.

Thán Károly, a későbbi híres kémikus, aki a harkányi gyógyvízben felfedezte a karbonszulfidot, 14 éves korában részt vett a szabadságharcban. *Zsigmondy Vilmos* mérnök a szabadságharcban segítette a fegyvergyártást, amiért bebörtönözték. Később ő furta, többek között, a harkányi és margitszigeti artézi kutat.

Markusovszky Lajos, az Orvosi Hetilap megalapítója a szabadságharc szolgálatába állt, emiatt megfosztották klinikai állásától. *Lumniczer Sándor* sebész a szabadságharcban a honvédség egészségügyi főnöke volt. *Korányi Frigyes* báró, a magyar belgyógyászat megteremtője orvostanhallgatóként szónoklatot tartott 1848. március 15-én. A szabadságharc után Bécsből és Pestről kitiltották. Szabolcsban dolgozott, ahol harcolt a magyarság egészségi állapotának javításáért. Magyarországon 1840-ben 550 orvos volt. Számuk 20 év alatt nem nőtt. A Habsburg Birodalmon belül Magyarország adta a lakosság 43 %-át, a kórházi ágyaknak azonban csak kevesebb, mint egynegyedével rendelkezett. *Schöpf-Mérei Ágoston* a magyar tudományos gyermekgyógyászat megalapítója *Kossuth*tal együtt elhagyta az országot.

Talán sikerült megmutatnom, hogy történelmi fordulópontokon milyen nagy szükség van művelt, szakmailag felkészült, tisztességes és áldozatokat vállalni kész emberekre. Az ilyenek jelenléte természetesen nemcsak a fordulópontokon, hanem a mindennapi életben is kívánatos. Képzésük a mi feladatunk.

Befejezésül szeretném megemlíteni, hogy az Erzsébet Tudományegyetemen rendszeresen megemlékeztek születésük és haláluk kitüntetett évfordulóin történelmünk nagyjairól, akkor is, ha nem álltak közvetlen kapcsolatban az egyetemmel. Ezt a szép szokást jó lenne újjáéleszteni kari szinten, akár ebben az évben. 2003-ban van *Deák Ferenc* születésének 200., *Eötvös József* születésének 190. évfordulója. *Klauzál Gábor* születésének 200. évfordulója jövőre lesz. Három év múlva *Batthyány Lajos*, *Esterházy Pál* és *Mészáros Lázár* születésének kerek évfordulója következik. A hagyományápolás szép példája lenne ezek megünneplése.

Lázár Gyula

(Elhangzott a szenátusi ülésen, 2003. március 13-án.)

A PTE Általános Orvostudományi Karának PhD programjaiban megvédett – a Doktori Tanács által javaslattal továbbított – PhD disszertációk szerzői és címei a védés sorrendjében

*Az Orvostudományi Hírmondó 2002. szeptemberi számában
közölt névsor folytatása*

Dr. Sipos Katalin: Három jelátviteli út mechanizmusának egy-egy új komponense (Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézet, dr. Sümegi Balázs);

Dr. Walter – Szánya Jolán: Genetic characterization of astroviruses associated with diarrhea among children in a community of Mexico City periurban (Klinikai Kémiai Intézet, dr. Kellermayer Miklós);

Buzády Andrea: Dipoláris relaxáció vizsgálata időbontott spektroszkópiai módszerekkel (Biofizikai Intézet, dr. Somogyi Béla);

Visegrády András: Intracelluláris kalciumoszillációk mechanizmusának vizsgálata elektromosan nem ingerelhető sejtekben (Biofizikai Intézet, dr. Somogyi Béla);

Dr. Márton Zsolt: Hemorheological methods in the investigation of risk factors of myocardial ischemia and of the antioxidant properties of different cardiovascular drugs (I. sz. Belgyógyászati Klinika, dr. Tóth Kálmán);

Dr. Csermely Tamás: Serdülőkori amenorrhoea és raromenorrhoea: előidéző okok, klinikai vonatkozások (Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika, dr. Szabó István);

Dr. Halvax László: Új diagnosztikus és terápiás törekvések a szülészetben a perinatalis mortalitás és morbiditás csökkentésére (Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika, dr. Szabó István);

Dr. Horváth Magdolna: Periodikus hasi fájdalom gyermekkorban (Gyermecklinika – I. sz. Belgyógyászati Klinika, dr. Mózsik Gyula);

Dr. Minda Hajnalka: Esszenciális zsírsavak és hosszú szénláncú, többszörösen telítetlen metabolitjaik egészséges és beteg gyermekekben (Gyermecklinika, dr. Molnár Dénes);

Dr. Lubics Andrea: Oligochaeta fajok idegrendszerének immunhisztológiai vizsgálata (Anatómiai Intézet, dr. Sétáló György);

Szöke Éva: Capsaicin és anandamid hatásainak vizsgálata patkány trigeminális ganglionsejteken (Farmakológiai és Farmakoterápiai Intézet, dr. Szolcsányi János);

Lázár Zsófia: Nem-adrenerg, nem kolinerg (NANC) ingerületátvivő anyagok farmakológiája enterális és érző idegekben (Farmakológiai és Farmakoterápiai Intézet, dr. Barthó Loránd, dr. Szolcsányi János);

Dr. Reuter Gábor: A humán calicivírusok molekuláris epidemiológiája Magyarországon (Orvosi Mikrobiológiai és Immunitástani Intézet, dr. Emődy Levente);

Dr. Jósavay János: A medencetájéki decubitusok műtéti kezelésének lehetőségei és eredményei (Központi Honvédkórház – Ortopédiai Klinika, dr. Bellyei Árpád);

Dr. Vékási Judit: Haemorheológiai faktorer és oxygen szabadgyökök reakciók szerepe szemészeti kórképekben (Szemészeti Klinika – Szerves- és Gyógyszerkémiai Intézet, dr. Hideg Kálmán);

Dr. Ferencz Andrea: Moderation of Oxidative Stress During Experimental Small Bowel Autotransplantation (Kísérletes Sebészeti Intézet, dr. Róth Erzsébet).

KLINIKAI TÁPLÁLÁSI MUNKACSOPORT

Hamarosan két éve lesz, hogy újrászerveződött a Pécsi Tudományegyetem OEC klinikáit átfogó Klinikai Táplálási Munkacsoport, mely a PTE klinikáin kezelt betegek táplálásterápiájának szervezésével, optimalizálásával a gyógyító tevékenység támogatását tűzte ki céljául. A csoport tagjai a klinikákról delegált orvosok, dietetikusok és egy intézeti gyógyszerész. A közelmúltban történt, a Honvédkórházzal való integráció után a csatlakozó részlegek részéről is kiegészült a munkacsoport.

A legutóbbi megbeszélésen a parenterális táplálás volt a kiemelt téma. Meghallgattuk és megvitattuk a „Parenterális táplálás irányelvei és klinikai gyakorlata” címmel összeállított ajánlást, melyet dr. Bogár Lajos lektorálásával Kegyes Réka és Sasréti Éva dietetikusok állítottak össze. Bemutatták az intenzív ellátásban részesülő betegek táplálásterápiájának megtervezését és kivitelezését, melyet példaként szeretnénk állítani más betegcsoportok táplálási protokolljának kialakításához. Fontos lenne, hogy minden felvételre kerülő betegnél már a bekerüléskor regisztráljuk a tápláltsági állapotát is, és ennek alakulását a távozás napjáig kövessük. Közben a betegség jellegének, a várható beavatkozásoknak a figyelembevételével megtervezzük és megvalósítjuk a neki optimális táplálásterápiát. Ennek egyik fontos eleme lenne a táplálás monitorozása (pl. a 3-4 naponta mért prealbumin értékek követésével).

A továbbiakban Szabóné dr. Schirm Szilvia tájékoztató az Egyetemi Gyógyszertárban készülő „all in one” tápláló infúziók ellátása terén várható változásokról. A korábban használatos keverékek összetevői közül többnek megszűnik a forgalmazása, új készítményekre cserélik őket. A velük készíthető teljes parenterális tápláló infúziók típusainak, tervezett összetételének („receptjeinek”) egyeztetése, megbeszélése a táplálási munkacsoport részéről megtörtént. A megfelelő stabilitási-kompatibilitási vizsgálatok eredménye után, az új rendelhető keverékek összetételéről körlevélben és az ÁOK OEC intranetes honlapján a gyógyszerügyi szolgáltatások között adunk tájékoztatást.

Dr. Figler Mária KTM elnök
Szabóné dr. Schirm Szilvia KTM titkár

Tájékoztató a PTE ÁOK Habilitációs Tanácsának üléséről

A Habilitációs Tanács 2003. március 27-i ülésén két napirendi pont szerepelt: 1. A 2001/2002. és a 2002/2003. tanévi habilitációs eljárások lezárása és 2. A kari Habilitációs Szabályzat módosítása.

1.) A habilitációs eljárás nyílt részének befejezése után a Habilitációs Tanács titkos szavazással valamennyi pályázó anyagát alkalmasnak találta arra, hogy azt pozitív javaslattal az Egyetemi Doktori és Habilitációs Bizottság (EDHB) elé terjessze. *Dr. Bogner Péter, dr. Bíró Zsolt, dr. Deli József, dr. Horváth Judit, dr. Környei József, dr. Kőszegi Tamás, dr. Lovász György, dr. Lóránd Tamás, dr. Molnár F. Tamás, dr. Oláh Attila (Győr, Megyei Kórház), dr. Pintér Erika, dr. Szabó György* 100%-os, *dr.*

Gróf Pál (Semmelweis Egyetem) 93 %-os, *dr. Király Ágnes* 87%-os szavazati arányt ért el. A Dr. Habil. cím megadásáról az EDHB dönt.

2.) A módosítási javaslat a szabályzat néhány pontjára, ill. a 2. sz. mellékletre vonatkozik, amelyek a tudományos teljesítmény mérőszámait tartalmazza. Mivel az MTA emelte a doktori követelményeket, a habilitációs elvárásokat is ehhez kell igazítani. A módosítást a Kari Tanács hagyja jóvá. A módosított szabályzat 2003. szeptember 1-jétől lesz érvényes.

Dr. Lázár Gyula egyetemi tanár
a PTE ÁOK Habilitációs Tanácsának elnöke

A Közalkalmazotti Tanács tájékoztatója

A PTE ÁOK és az EFK Közalkalmazotti Tanácsa és Szakszervezeti Bizottsága 2002. december 9-én tartott ülésén tárgyalta a kamatmentes kölcsönre beérkezett kérelmeket.

Az egyetem dékánjához 20 db kérelem érkezett. **Ebből:**

■ fűtőkorszerűsítés	1 db
■ lakásvásárlás	4 db
■ építés	5 db
■ felújítás	7 db
■ komfortfokozat-növelés	1 db
■ hőszigetelés	2 db.

A bizottságok 13 kérelmet tartottak jogosnak.

Az indokoltságot a beérkezett kérelmek, csatolt dokumentumok, helyszíni környezettanulmány, valamint a rendelkezésre álló kamatmentes lakáskölcsön-alap alapján rangsorolták a testületek. A jogosnak elfogadott 13 kérelem közül 10 kérelmet tartottak indokoltnak a bizottságok, az alábbiak szerint:

Építés:

Szávai József	400 000,-Ft
Balogh Anna	350 000,-Ft
Heim Lászlóné	250 000,-Ft
Mesnyi Éva	400 000,-Ft

Vásárlás:

Dobi Ferencné	300 000,-Ft
Mester Lászlóné	300 000,-Ft
Kovács Jánosné	250 000,-Ft

Komfortfokozat-növelés:

Narancsikné Csiki Erzsébet	300 000,-Ft;
----------------------------	--------------

Fűtőkorszerűsítés: Teveli Judit 300 000,-Ft;

Hőszigetelés: Szabó Júlianna 200 000,-Ft;

Összesen: 3 050 000,-Ft

Az Egészségügyi Főiskola külön keretéből Szijj Katalin **lakásvásárlás jogcímén 300 000,-Ft** kamatmentes kölcsönben részesült.

Dr. Csere Tibor a KT elnöke
Illés József SZB-titkár

A bizonyítékokon alapuló orvoslás TUDOR projektjének lezárása

A Brit Nagykövetség adott otthont a Know How Alap Magyarországon Fejlesztési Együttműködés 2003. február 28-án megtartott záróünnepségének. A Department for International Development támogatásával a Know How Alap 1989 és 2003 között hozzávetőlegesen 17 milliárd forintot fordított különböző magyarországi projektek anyagi hátterének a biztosítására. A támogatott projektek egyike volt a TUDOR (Tudáson alapuló orvoslás fantáziánévén, a bizonyítékokon alapuló orvoslás gondolkörének magyarországi népszerűsítésére és terjesztésére életre hívott mozgalom, amelyben egy pécsi munkacsoport is részt vett.

Az évek során a TUDOR mozgalom a bizonyítékokon alapuló orvoslás témájában kurzusokat szervezett mind a négy orvoskarral rendelkező egyetemi városban (köztük 2000 decemberében Pécsen, a PAB Székházban), az elmúlt év decemberében pedig a legszélesebb értelemben vett közép-kelet-európai régió számára szervezett kurzus házigazdája volt Magyarország. Igen jó érzés volt, hogy *Nigel Thorpe* úr, az Egyesült Királyság magyarországi nagykövete magyar nyelven (!) megtartott értékelő beszédében a TUDOR projektet a Know How Alap négy legsikeresebb magyarországi projektje között emelte ki. A pécsi TUDOR munkacsoport tagjaiként pedig külön örömmel láthattam, hogy a pécsi alkotókörösség munkájának eredményeként létrehozott, A bizonyítékokon alapuló orvoslás tankönyve című munka a Know How Alap támogatásával létrejött és a záróünnepségen bemutatott kiadványok legigényesebbjei közé tartozik.

A Know How Alap támogató tevékenysége a korábbi formájában lezárult, hiszen Magyarország a közelgő EU-csatlakozással „felsőbb osztályba léphet”, azaz már nem számít a különleges támogatásra szoruló fejlődő országok sorába. Azonban Nigel Thorpe nagykövete is hangsúlyozta: ennek az adott támogatási formának a lezárulása nem jelenti azt, hogy a jövőben magyarországi projektek ne számíthatnának brit támogatásra. A támogatás formája azonban már az EU-n belüli lehetőségeknek a megragadása lehet.

A magyarországi TUDOR mozgalom tehát eredeti formájában véget ért. A bizonyítékokon alapuló orvoslás gondolkörének további népszerűsítése és terjesztése azonban változatlanul ígéretes eszköze lehet az egészségügyi ellátás színvonalának fejlesztésének. A TUDOR mozgalomban résztvevők elhatározták, hogy ha más formában is, de fenntartják a korábbi együttműködést. Ehhez talán az EU 6. keretprogramban való részvétel teremtheti meg az anyagi alapokat. A magyar TUDOR munkacsoportok csatlakoztak a krakkói székhelyű Medycyna Praktyczna Kiadó által koordinált nemzetközi konzorciumhoz, amely „Liking Candidate Countries with European Programmes of Evidence Based Medicine Implementation” címmel kíván pályázni az EU 6. keretprogram keretében a „Life Science, Genomics and Biotechnology for Health, Specific Support Action” témakörben elnyerhető támogatásért.

TUDOR (1999-2003): valami befejeződött, de talán valami el is kezdődik.

Dr. Decsi Tamás
a PTE ÁOK TUDOR munkacsoport titkára

EGY FEL NEM ISMERT JÁRVÁNY: SÉRÜLÉSEK ÉS BALESETEK

Nemzeti Kutatási Fejlesztési programok – 2002 Beszámoló a projekt első félévéről

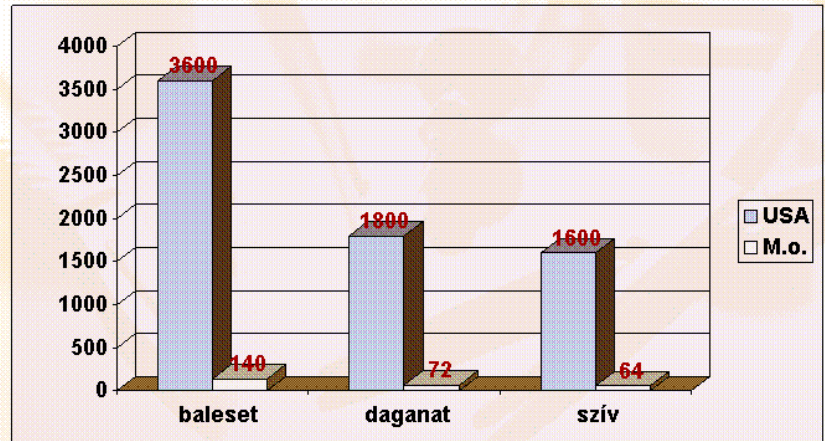
A Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Program („Széchenyi Projekt”) 2002. évi pályázatán a Pécsi Tudományegyetem Orvos- és Egészségtudományi Centruma által vezetett konzorcium a sérülések és balesetek következményeinek csökkentésére, a pontosabb diagnózis, a hatékonyabb kezelési módok, valamint a jobb rehabilitáció módozatainak kidolgozására nyert el kutatási támogatást. A konzorcium megfelel annak az elvárásnak, hogy egyidejűleg legyen tudásközpont – kutató-fejlesztő helyként jelenik meg a PTE Orvos- és Egészségtudományi Centrum –, valamint töltsse be a technológiai központ, a K+F eredményeket termékké, szolgáltatássá fejlesztő vállalkozás szerepét is.

Projektünk a sérülések és balesetek okozta egészségügyi, szociális, társadalmi és gazdasági terheket új, hatékonyabb diagnosztikus, gyógyítási és rehabilitációs technikák, piacépes innovatív egészségügyi termékek: eszközök, implantátumok, műszerkészletek kifejlesztésével, ill. a gyakorlatba történő bevezetésével kívánja csökkenteni. Erre garanciát jelent az ISO és CE minőségügyi követelményeknek megfelelő három konzorciumi partnerünk: az egri SANATMETAL Kft. és Medimetál Kft., mint a hazai műszer- és implantátum-fejlesztés és -gyártás két zászlóshajója, valamint a NeuroCT Kft. Pécsi Diagnosztikus Centruma, mint a neurológiai és idegsebészeti diagnosztika és terápia jelentős kooperációs partnere. Programunk más részfeladatainak „technológiai központjai” konzorciumi partnerként meg nem jelenő, de a projektben nevesített kisvállalkozások. Reményeink szerint projektünk közvetlen életminőség-javító eredményén túl hozzájárul az innováció regionális bázisainak erősítéséhez is.

(1 mortalitással járó balesetre vonatkoztatott sérülés-arány, azaz a „baleseti keresztmetszet”, illetve a potenciálisan elvesztett életévek száma jól mutatja e kérdéskör társadalmi jelentőségét!)

A sérülésekkel és balesetekkel kapcsolatos kutatási programunkat öt nagy problémakör szerint csoportosítottuk: politraumatizáció; koponya/agysérülések; gerincsérülések; végtagsérülések és poszttraumás állapotok.

Potenciálisan elvesztett életévek (YPLL, USA-Magyarország, ezer év)

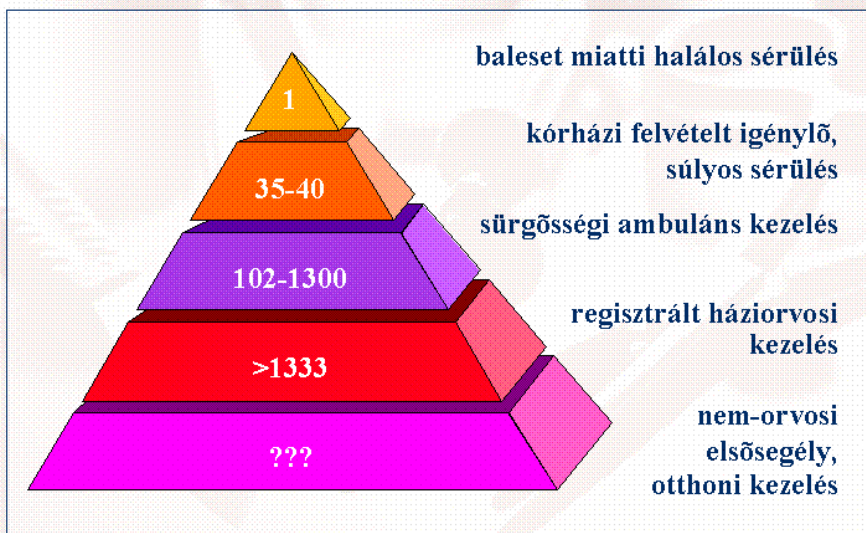

A politraumatizáció jelenségéhez kapcsolódó alap- és alkalmazott kutatási programunk három területen kíván új eredményeket elérni, ill. az eddigieknél hatékonyabb kezelési eljárásokat kidolgozni: (1) A baleset és a vele összefüggésben lévő bakteriális fertőzés következtében kialakuló szisztémás és lokális gyulladásos válasz, valamint a mikrocirkuláció változásának meghatározása mikrodialízis segítségével új folyadékterápiás és ödémaprevenciós protokoll kidolgozására. (2) A gyakori hasi sérülések okozta vékonybél ischaemia biokémiai, morfológiai és molekuláris biológiai hatásainak meghatározása az oxidatív

stressz monitorozásának kidolgozása céljából. (3) A hosszú szakaszra kiterjedő tracheasérülések miatti légszópótlás módszerének továbbfejlesztése: a légszópótlás-gyógyulás molekuláris biológiai hátterének, illetve a regenerációját elősegítő anyagok hatásmechanizmusának tisztázása, s a pótláshoz használható anyagok, valamint a műtéti technika meghatározása.

A koponya/agysérülésekkel kapcsolatos alap- és alkalmazott kutatási program a következő területeket célozza: (1) A primer diffúz idegsejt-károsodás hozzájárulása a koponyatraumák morbiditásához és mortalitásához (kísérleti paradigmák kidolgozása). (2) A traumás diffúz axon-károsodás molekuláris biológiai mechanizmusának vizsgálata. (3) A perifériás idegekben végbemenő axonális kompakció in vivo vizsgálata. (4) A terápiás kísérletek eredményességének in vivo követésére alkalmas eljárások tesztelése. (5) Új, liquor és szérum-analizissel kombinált MRI-MR-angiográfiás diagnosztikus protokoll kidolgozása és tesztelése. (6) Minimálisan-invazív neuroendoszkópos műtéti eljárások kifejlesztése a leggyakoribb vérzéses kórképek gyógyítására. (7) A magyarországi

Sérülés-piramis

súlyos koponya-agysérültek klinikai monitoring rendszerének kifejlesztése.

A gerincsérülésekhez kapcsolódó alap- és alkalmazott kutatási programunk a következő területeket érinti: (1) Minimálisan-invazív, CT vezérelt navigációs rendszerre épülő csigolyaplasztika műtéti eljárásának és egyszer használatos eszközkészletének kidolgozása. (2) A porckorong protézis alkalmazásához szükséges discoligamentáris rendszer elemeinek és egészének sértése miatt szükséges szalagképlet-pótlás vizsgálata; nyaki gerinc porckorong protézis, s a beültetéshez használatos műszerkészlet és a műtéti eljárás kifejlesztése.

A végtagsérülésekkel kapcsolatos alap- és alkalmazott kutatási programunk a következő részfeladatok vizsgálatát tűzi ki célul: (1) Az ízületi folyadék mennyiségi és minőségi megváltozásából eredő elváltozások morfológiai, biokémiai és immunológiai vizsgálata. (2) A porcképződés molekuláris és genetikai mechanizmusainak vizsgálata után arteficiális porc graft kifejlesztése. (3) Az osteoporotikus csont rögzíthetőségének vizsgálata, a leggyakoribb időskori osteoporotikus háttérrel rendelkező törések új implantátum-rendszerének, műszerkészletének és műtéti eljárásainak kidolgozása. (4) A sajkcson-törés diagnosztika fejlesztése, az ún. Carpal box kifejlesztése és piacra vezetése.

A poszttraumás állapotok közül az alábbiak diagnosztikai és kezelési eljárásainak fejlesztésére irányul alap- és alkalmazott kutatási programunk: (1) Poszttraumás stressz-betegség (posttraumatic stress disorder, alábbiakban PTSD) szenzoros kapu-szabályozás kombinált magatartási és elektrofiziológiai vizsgálatán alapuló diagnosztika, terápiája és rehabilitációja, startle-berendezés fejlesztése. (2) Traumás epilepsziás működészavar keletkezésének vizsgálata, a kezelés, valamint a kognitív teljesítmény monitorozásának fejlesztése. (3) A poszttraumás alvászavarok új kezelési lehetőségeinek kifejlesztése. (4) A poszttraumás hydrocephalus minimálisan invazív neuroendoszkópos műtéti technikájának kifejlesztése és elterjesztése. (5) A poszttraumás neurogén fájdalom szindróma és a hiperkinézisek új funkcionális idegsebészeti kezelési módszereinek kidolgozása.

Konzorciumi partnerek:

Orvos- és Egészségtudományi Centrum: Kísérletes Sebészeti, Magatartástudományi, Gyógyszertani, Immunológiai és Biotechnológiai, valamint Biokémiai Intézet, Elektronmikroszkópos Laboratórium, Idegsebészeti, Baleset- és Kézsebészeti, Aneszteziológiai és Intenzív Terápiás, Sebészeti és Neurológiai Klinika.

SANATMETAL Kft., Medimetál Kft., valamint a NeuroCT Kft. Pécsi Diagnosztikus Centruma.

Projekt management (dr. Dóczy Tamás projektvezető, dr. Lengvári István projekt-menedzser, dr. Szekeres Péter projekt-koordinátor, a K+F Iroda munkatársai, gazdasági adminisztráció [a PTE Központi Pályázati Irodája], Farkas József ügyvezető igazgató [Sanatmetal Kft.], Antal István ügyvezető igazgató [Medimetál Kft.], dr. Kövér Ferenc főorvos [NeuroCT Kft.]).

A SANATMETAL Kft. feladata kutatás-fejlesztés és hazai gyártás révén megteremteni korszerű, a kor igényét kielégítő nyakcsigolya porckorong pótló protéziseket, magyarországi árszinten.

A Pécsi Diagnosztikus Központ feladata: MRI vizsgálatok végzése a súlyos agysérültek agyszöveti károsodásának megállapítására, CT

vezérelt navigációt biztosít kompressziós csigolyatörést szenvedett betegek vertebroplasztikájához.

A Medimetál Kft. feladata: részt vesz az implantátumok (combnyaktörések, humerus collum chirurgicumának törései, distalis radius és supracondylar humerus törések gyógyítására szolgáló implantátumok) megtervezésében, legyártja a megtervezett implantátumok prototípusait. A sikeres klinikai próbák után megteremti ezen implantátumok gyártási feltételeit, majd legyártja a nullsorozatot. Részt vesz a termék forgalmazásához szükséges forgalomba hozatali engedélyek megszerzésében, a szükséges marketinganyagok megtervezésében és legyártásában.

A költségvetés megoszlása: alapkutatás 30 %, alkalmazott K+F 60 %, demonstráció 10 %; teljes ráfordítás: 393 700 eFt, támogatás: 250 000 eFt.

Az első félévben megvalósított részfeladatok:

Politraumázációhoz társuló alapjelenségek kutatása: Szisztémás és lokális gyulladásos válasz és a mikrocirkuláció változás kutatása; Vékonybél ischaemia molekuláris biológiai, biokémiai és morfológiai jelenségeinek kutatása; A trachea-sérülés és -gyógyulás molekuláris biológiai és morfológiai vizsgálata.

Koponya/agysérülésekhez társuló alapjelenségek kutatása: Kísérleti paradigmák kidolgozása; A terápiás kísérletek eredményességének in vivo követésére alkalmas eljárások; A traumás diffúz axonkárosodás molekuláris biológiai mechanizmusának vizsgálata; A primer diffúz axonkárosodás kísérletes-terápiás vizsgálata; perifériás idegekben végbemenő axonális kompaktáció in vivo vizsgálata.

Nyaki gerincsérülések és a szalagpótlás morfológiai vizsgálata kadaver modellben.

Végtagsérülésekhez társuló alapjelenségek kutatása: Ízületi vérömleny patomechanizmusának vizsgálata; A porcképződés molekuláris mechanizmusainak vizsgálata; Osteoporotikus csont rögzíthetőségének vizsgálata.

Poszttraumás állapotokhoz kapcsolódó alapjelenségek kutatása: A szenzoros kapu-szabályozás kombinált magatartási és elektrofiziológiai vizsgálata.

Dr. Dóczy Tamás

Kongresszusi felhívás

IV. International Symposium on Myocardial Cytoprotection

A Magyar Kardiológus Társaság Experimentális szekciója és a PTE ÁOK Kísérletes Sebészeti Intézete az International Academy of Cardiovascular Sciences szakmai támogatásával 2003. szeptember 25-27. között rendezi meg a IV. International Symposium on Myocardial Cytoprotection konferenciát.

A kongresszus honlapja az alábbi intranet címen érhető el:

<http://www.pote.hu/expsurg/ismc2003/>

Internet elérhetőség: <http://expsurg.pote.hu/ismc2003/>

Az absztraktok beadási határideje: **április 30.**

További információ kérhető dr. Lantos Jánostól:

5832, 5820; janos.lantos@aok.pte.hu

Új profil a II. sz. Belgyógyászati Klinikán

2003. január 1-jétől az OEP által befogadottan 20 ágyon működik a II. sz. Belgyógyászati Klinikán a hipertónia részleg *dr. Nagy Judit* vezetésével, a korábbi immunológiai osztály helyén. A klinika a hipertónia-ellátó helyek megalakulása óta (1996) regionális központként szerepel, de csak most vált lehetővé, hogy önálló osztályos háttérrel vállalhassa fel a hipertóniás betegek emelt szintű, regionális ellátását, kiemelve a szekunder hipertóniák kivizsgálását és kezelését. Az elmúlt évek óta hipertónia szakambulanciánkon egyre több hipertóniás beteget gondozunk. Jelenleg ketten a hipertónia-gondozás minősített orvosai (*dr. Nagy Judit*, *dr. Csiky Botond*) és két minősítésre készülő, de már ráépített szakvizsgálóval rendelkező kolléga (*dr. Késői István* – belgyógyász/kardiológus; *dr. Kovács Tibor* – belgyógyász/nephrológus) végzi a szakambuláns, illetve osztályos munkát.

Érdekes áttekinteni, hogyan alakult ki klinikánkon *Nagy Judit* professzor asszony iskolateremtő kezdeményezéséből az elmúlt évtizedekben népbetegséggé váló magasvérnyomás diagnosztikájára/kezelésére egy kisebb munkacsoport. *Nagy Judit* professzor asszony az 1990-es évek elején amerikai tanulmányútja során kezdett el foglalkozni az endothel dysfunctio és a hipertónia kapcsolattal (1), majd *Csiky Botond dr.* töltött 2 évet a Mineapolis-i Egyetemen, ahol az angiotenzin II, illetve szimpatikus tónus szerepét vizsgálta a hipertónia patogenézisében. 1995-től több közlemény jelent meg a klinikáról, mely részben a nitrogén-oxid szerepét vizsgálta, illetve a vesebetegségekben előforduló hipertónia kedvezőtlen szerepére hívta fel a figyelmet. Mind *Csiky dr.*, mind *Kovács dr.* PhD értekezésének meghatározó részét tették ki a hipertóniával kapcsolatos megfigyeléseik. A mindennapos klinikai diagnosztika számára klinikánk izotóplaborjában (vezető: *dr. Schmelcz Matild*) beállításra került a rendszeres renin és aldosteron meghatározás. Radiológiai részlegünkön *dr. Dérczy Katalin* és *dr. Fehér Eszter* vizsgálja a carotisokban a korai endothel károsodás jeleit, *dr. Késői István* a hipertóniás betegek kardiovaszkuláris állapotát, *dr. Szelestei Tamás* genetikai jellemzőket kutatja. Mindezen vizsgálatok PhD témát is képeznek. A hipertónia munkacsoport szoros együttműködik nemcsak a nephrológiai, hanem a *dr. Wittmann István* vezette diabetológiai munkacsoporttal is.

Terveink között szerepel a klinika távlati elképzeléseivel összhangban:

- a graduális képzésben a hipertónia oktatás koncentráltabb megjelenítése,
- a hipertónia szakambulancia mindennaposá tétele,
- a posztgraduális képzésben való fokozott részvétel, kiemelten a háziorvosokéban, hiszen ők kezelik a legtöbb hipertóniás beteget,
- rendszeres továbbképzések, konzultációk biztosítása,
- a progresszív betegellátás keretein belül a súlyos vagy akceleráló fázisban lévő betegek kezelése.

Dr. Kovács Tibor

HIVATKOZÁSOK

- Raij L., Nagy J., Coffee K., DeMaster E. G.*: Hypercholesterolemia promotes endothelial dysfunction in vitamin E- and selenium-deficient rats. *Hypertension* 1993; 22(1): 56-61.
- Csiky B., Simon G.*: Synergistic vascular effects of dietary sodium supplementation and angiotensin II administration. *Am J Physiol* 1997; 273(3 Pt 2):H1275-82
- Csiky B., Simon G.*: Effect of neonatal sympathectomy on development of angiotensin II-induced hypertension. *Am J Physiol* 1997; 272(2 Pt 2):H648-56
- Simon G., Illyés G., Csiky B.*: Structural vascular changes in hypertension: role of angiotensin II, dietary sodium supplementation, blood pres-

- sure and time. *Hypertension* 1998; 32(4):654-60
- Kovács T., Barta J., Kocsis B., Nagy J.*: Nitric oxide in IgA nephropathy patients with or without hypertension. *Exp Nephrol* 1995; 3(6):369-72
- Szelestei T., Kovács T., Barta J., Nagy J.*: Circadian blood pressure changes and cardiac abnormalities in IgA nephropathy. *Am J Nephrol* 1999; 19(5):546-51
- Vas T., Kovács T., Szelestei T., Csiky B., Nagy J.*: A rövid és a hosszú hatású antihypertensív szerek renoprotectiv hatásának összehasonlító vizsgálata IgA nephropathias betegekben. *Orv Hetil* 1999; 140(36):1991-5
- Csiky B., Kovács T., Wagner L., Vas T., Nagy J.*: Ambulatory blood pressure monitoring and progression in patients with IgA nephropathy. *Nephrol Dial Transplant* 1999; 14(1):86-90
- Csiky B., Kovács T., Nagy J.*: White-coat hypertension, relative nocturnal hypertension and sustained hypertension accelerates the progression of IgA nephropathy. *J Hypertension* 2000; 18(Suppl.4):S35
- Nagy J., Csiky B., Kovács T., Wittmann I.*: Endotheldysfunctio. *Orvosi Hetilap* 2001; 142(31):1667-1672
- Kovács Tibor*: Újabb adatok az IgA nephropathia progressziójában szerepet játszó tényezőkhöz. PhD értekezés 2000. (témavezető: *dr. Nagy Judit*)
- Csiky Botond*: Effect of dietary sodium supplementation, neonatal sympathectomy and structural vascular changes on the development of angiotensin II-induced hypertension. Prognostic value of blood pressure monitoring in kidney disease. PhD értekezés 2000. (témavezető: *dr. Nagy Judit*)

Tisztelt Főszerkesztő Asszony/Úr!

A Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiájának célja, hogy a magyar származású, illetve a magyarok iránt szimpátiával viseltető orvos-egészségügyi szakembereket összetartsa. Mint e nemes célú non-profit szervezet nemzetközi elnöke tisztelettel kérem, hogy az alábbi rövid hirdetésünket folyóiratában térítésmentesen közzétenni szíveskedjék. Segítségét, mellyel a szent harcunk megvalósulását támogatja, előre is hálásan köszönöm.

Tisztelettel

Dr. Rosivall László

Academia Medica Hungarica Universalis Magyarok Nemzetközi Orvostudományi Akadémiája

Akadémiánk célja, hogy összefogja a világ magyar származású vagy nem magyar, de a szervezethez csatlakozni kívánó orvos-egészségügyi szakembereit.

Főbb törekvései:

- Az oktatás, kutatás és betegellátás fejlődésének elősegítése
- Hazai és határon túli szakemberek támogatása
- A magyar orvosi szaknyelv ápolása
- Nagyjainknak emléket állító pályázatok indítása

Kérek minden érdeklődő kollégát, hogy mielőbb jelentkezzen új tagsági vagy tagmegújítási nyomtatványunkért.

(Tagsági díj: hazai orvosok 3000 Ft/év; egyetemisták, nyugdíjasok 500 Ft/év, átutalási számlaszám: ABN AMRO BANK RT. WHMA 10200830-32315475-00000000)

Üdvözléssel:

Dr. Rosivall László
elnök

e-mail: rosivall@net.sote.hu; tel.: (36-1) 2-100-100; fax: (36-1) 2-102-956; Budapest, Nagyvárad tér 4. H-1089

Egy integráció margójára...

Hosszú ideig tartó várakozás és ezzel arányos mennyiségű stressz előzte meg a Honvédkórház januári integrációját. A gond az, hogy ezekből a résztvevőknek nem egyformán jutott. Jelesül, egy részének a várakozásteli izgalom, a másíknak inkább a stressz.

Én most az utóbbi szempögből, meglehetősen alulnézetből szeretnék néhány gondolatot megosztani az olvasókkal:

Az Egyetemi Gyógyszertárhoz rendelt, eddig is végletekig kihasznált szállító kapacitást még tovább terhelte az integráció. Naponta 20 km-rel hosszabb táv, megnövekedett várakozási idő, a gyógyszer szállítmányok elhelyezési gondjai az első időkben – hogy csak a legfontosabbakat említsem. E sorok írója „első kézből” tájékozódott január 3-án, az első gyógyszerkiszállítás alkalmával az ottani helyzetről. Hangulatfestés helyett csupán egy számadat: a honvédkórházi osztályok egy napi gyógyszerigényének lerakása közel négy órát vett igénybe... Négy óra telt el ugyanis azzal, hogy az ott addig alkalmazott és bevált, de januártól megszüntetett gyógyszer-tároló trezorrendszer helyett egy másik ideiglenes, de legalább hasonlóan biztonságos gyógyszerátadó helyet keressünk.

A helyzet azóta némiképp javult (egy további szállító-kocsi is rendszeresen besegít), de még mindig messze jár a megfelelőtől – az optimálisról nem is beszélve.

Ide most tegyünk valamilyen jelet a lábjegyzet jelöléséhez.

Sokáig kérdéses volt, hogy a Honvédkórház gyógyszer-tárának dolgozói az új struktúra melyik eleméhez tartoznak majd. Jelenleg a két asszisztens egyike az Egyetemi Gyógyszertárban, másik a honvédkórházi telephelyen dolgozik, heti váltásban.

Itt jön a második jel.

A Honvédkórház saját informatikai hálózatot alakított ki, ami az ő igényeiket kielégítette. A gyógyszerrendelések az osztályokról 100%-ban on line-módon történtek. (Összehasonlításként: A PTE OEC keretén belül ez az arány 32% – volt az integráció előtt. Azóta az arány természetesen kisebb lett.) Most a honvédkórházi osztályokról a rendelés megrendelő könyvben érkezik, kézzel írva, mintha Alan Turing, Neumann János és Bill Gates meg sem született volna... Állítólag az informatikai integráció még hosszú időt vesz igénybe.

Harmadik jel.

Lábjegyzet helyett...

Az integráció során a PTE OEC gyógyszerbeszerzési és -ellátási rendjének átültetésével bizonyosan nőtt az új telephelyünkön is ezen terület hatékonysága és tervszerűsége. Emellett azonban egy ott korábban jól működő struktúra is áldozatul esett. Talán egy kicsit nagyobb „tervszerűséggel” ez is menthető lett volna. Természetesen ez is kiigazítható, nem is túlzottan nagy ráfordítással. Reméljük, ez sem tart már soká!

Molnár Béla

Egyetemi Gyógyszertár

Véget ért a síszezon

Az előző évekhez hasonlóan az idén is sokan utaztak el egyetemünkről síelni. A környező országokban december elejétől egészen májusig lehet élvezni ezt a szabadidős sportot. A síelés az a fajta „nyaralás”, mely magas hegyek közt, jó levegőn eltöltött aktív pihenés, kikapcsolódás.

A Mozgástani Intézet testnevelő tanárai immár hagyományosan szerveztek sítáborokat egyetemünk dolgozói és hallgatói részére. Ezekben a táborokban lehetőség volt a kezdő síelőknek elsajátítani a síelés alapjait, s akik már régóta síelnek, azok kis csapatokban csiszolhatták sítudásukat.

A táborokat dr. Rugási Endre, dr. Rugási Endréné és Farkas György testnevelő tanárok vezették az olaszországi Civettán, a szlovéniai Bovecen, Bohinjian, Cerknón és az ausztriai Mürzstegen. Az öt táborban az orvoskarról közel kétszázan vettek részt, s természetesen az egyetem más karairól is voltak résztvevők. A táborok jó hangulatát biztosították a velünk lévő családtagok és barátok is.

Összességében kellemes síszezont zártunk. Reméljük, hogy a következő idényben még többen élvezik ennek az egyre népszerűbb sportágnak a szépségeit.

Farkas György
Mozgástani Intézet

Kenesei hétvége

A tavasz közeledtével mindenki egyre nehezebben viseli a hétköznapi fáradalmait, ezért dr. Szabó Gyula vezetésével úgy döntöttek a Fogászati Klinika dolgozói, hogy közösen pihenik ki magukat. Egy hosszú hétvégére elutaztunk a balatonkenesei Hotel Marina Port-ba. Sajnos a rossz (havas) idő miatt a pénteki érkezés a késői órákban történt, de egy vidám táncos mulatsággal felegettük az út viszontagságait.

Szombaton szakmai továbbképzésen vettünk részt, melyre alaposan felkészültek a kollégák. A délután folyamán kipróbáltuk a szálloda nyújtotta lehetőségeket: úsztunk, fitness teremben tornáztunk, szaunáztunk, majd fáradt izmainkat pihentettük a termálvizes jacuzziban. Este már csak egy sétára volt időnk, majd vasárnap fájdó szívvel jöttünk vissza Pécsre. Reméljük, hogy minden évben meg tudjuk ismételni ezt a kollektívát összekapcsoló szakmai hétvégét.

Dr. Benke Bea

IV. Magatartástudományi Napok

„A programtól a cselekvésig”

A Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Magatartástudományi Intézete és Orvosi Pszichológia Csoportja szervezésében

MTA Pécsi Területi Bizottság Székháza

2003. június 4-5.

A Magatartástudományi Napok elnöksége:

Dr. Füzesi Zsuzsanna PTE ÁOK, Magatartástudományi Intézet

A Szervező Bizottság:

Elnök: Dr. Varga József

Tagok: Dr. Vereczkei Lajos, Lampek Kinga, dr. Tiringier István, Laklia Józsefné, Polecsák Andrásné

A konferencia fő témája: A programtól a cselekvésig. A Magatartástudományi Intézetek szerepe „Az egészség évtizedének Johan Béla Nemzeti Programja” gyakorlati megvalósításában

Előzetes program:

2003. június 4. szerda

13.30–14.30 Regisztráció

14.30–14.45 Megnyitó, üdvözlések

14.45–16.00 Plenáris ülés

16.20–18.00 Plenáris ülés

19.00 Társasági program*

2003. június 5. csütörtök

9.00–10.40 Szekcióülések

11.00–13.00 Szekcióülések

13.00–14.00 Ebéd*

14.00–15.20 Szekcióülés és interaktív poszter szekció

15.20–16.30 Szekcióülések

16.30 Zárzó

17.30 Városnézés

* A társasági program és az ebéd költségeinek fedezése a konferencia szponzorálási lehetőségeitől függ.

A főtémában felkért referátumok hangzanak el, melyek időtartama 30 perc. Egyetemi és PhD hallgatók részére a részvétel díjtan.

Pályázati felhívás

Az Oktatási Minisztérium pályázatot hirdet a 2003. szeptemberétől folytatandó Szent-Györgyi Albert Ösztöndíjra.

A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Ptv.) 108B. § (3) bekezdésében foglalt felhasználás alapján az Oktatási Minisztérium meghirdeti a Szent-Györgyi Albert Ösztöndíjat.

Az ösztöndíj célja, hogy a tudományok jeles külföldi (azaz elvételszerűen külföldön élő) képviselői hosszabb-rövidebb időre Magyarországra jöjjenek, és minél nagyobb számban kapcsolódjanak be a hazai felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek munkájába. Ez elősegíti azon törekvéseinket, hogy a magyar felsőoktatási intézmények bizonyos tudományterületeken regionális szellemi központtá váljanak.

A Szent-Györgyi Albert Ösztöndíjat a Magyar Köztársaság Oktatási Minisztériuma adományozza.

Az ösztöndíjra pályázhat:

- (a) tudományos (PhD), vagy a Ptv. 119. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerinti a doktori fokozatok megfelelő), illetőleg mestri (DLA, vagy a Ptv. 123. § (8) bekezdésében említett művészeti díjjal) fokozattal rendelkező, elvételszerűen külföldön élő kutató,
- (b) akinek két, nemzetközileg elismert tudományos személyiség ajánl az ösztöndíjra,
- (c) és akinek valamely magyarországi felsőoktatási intézmény kézi a pályázatot megjelölt és az ösztöndíjas szerződésben rögzített időponttól – a pályázó által kidolgozott és az intézmény által elfogadott kutatási munkaterv alapján – foglalkoztatni.

Az ösztöndíj-pályázati feltételei:

- Az ösztöndíj időtartama legfeljebb 12 hónap, és több alkalommal is elnyerhető. Az Oktatási Minisztérium 2003-tól legfeljebb 10 ösztöndíjat adományoz.
- Az ösztöndíjas jogviszony – a miniszteri engedéllyel – egy alkalommal, legfeljebb 3 hónapig szüneteltethető az ösztöndíjtan cseréltetés nélkül.
- Az ösztöndíj havi bruttó összege 1 000 000 forint. Ez az összeg az érvényes magyarországi jogszabályoknak megfelelően adó- és járuléktérítés.
- Amennyiben az ösztöndíjra pályázó állampolgársága alapján megilletik az adó kedvezmények, amelyeket a Magyarország és az ösztöndíjas származási országa közötti a kért adóztatás elkerülése érdekében megkötött egyezmény előírásai érvényesülnek.
- Az ösztöndíj mellett az ösztöndíjas szállásköltség-, valamint egyezményi utazási költség-terítés kap magyarországi beutazásához és a visszatéréshez.
- Az ösztöndíjas az ösztöndíj folyósításának időszakaiban más, hazai központi költségvetési forrásból fizetett ösztöndíjat nem kaphat.
- Az ösztöndíjas járandóságait és kötelezettségeit részletesen rögzíti a fogadó intézmény és az ösztöndíjas közötti aláírt szerződés, amelyben az ösztöndíjas kötelezettséget vállal arra, hogy a fogadó felsőoktatási intézmény szabályzatának megfelelően kutatómunkát és oktatási tevékenységet végez a pályázati részletesen benyújtott és a fogadó intézmény által elfogadott munkaterv alapján.
- Az Oktatási Minisztérium szerződést köt az ösztöndíjas fogadó intézménnyel az ösztöndíjas tudományos kutatómunkájának vizsgálatára érdekében. A szerződés keretében a fogadó intézmény
- a) az agrártudományok, a műszaki tudományok, az orvostudományok, a természettudományok tudományterületén és a művészetek területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi kétfélszáz P,
- b) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- c) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- d) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- e) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- f) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- g) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- h) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- i) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- j) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- k) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- l) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- m) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- n) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- o) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- p) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- q) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- r) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- s) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- t) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- u) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- v) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- w) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- x) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- y) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,
- z) a bölcsészettudományok, a humán- és a társadalomtudományok területén folytatandó tudományos kutatómunkára évi egymillió P,

A pályázathoz mellékelni kell:

- a pályázó szakmai életművét a legfontosabb szakmai referenciáinak feltüntetésével, az utolsó 10 év legfontosabb publikációját tartalmazó publikációs jegyzékét,
- a kutatási tevékenységet részletesen leíró munkatervet,
- a fogadó intézmény szervezeti egységének – a pályázó munkatervének véleményezéséről is tartalmazó – szándéknyilatkozatát arról, hogy a pályázó mely új, vagy már folyamatosan levő tudományos kutatási programba kívánja bekapcsolni, milyen eredményeket vár az együttműködésből, továbbá, hogy a pályázó munkatervének megvalósításához adottak a szakmai feltételek,
- legalább két nemzetközileg elismert magyar és/vagy külföldi tudományos személyiség ajánlását,
- minden olyan egyéb dokumentumot, amelyet a pályázó a pályázati elbírálásának szempontjából fontosnak tart (pl. hivatkozások, a pályázó munkásságának méltatása, kiemelések, szerkesztői bizottsági tagaságok, tudományos üzenetek).

Az értékelés szempontjai:

- Az ösztöndíj elnyerésének alapvető kritériuma, hogy a pályázónak nemzetközileg elismert tudományos és művészeti tevékenysége legyen.
- Az alapvető kritériumnak megfelelő pályázók közül előnyben részesülnek azok,
- a) akik a fogadókészítéget kívánják a magyarországi intézménnyel aktív és eredményes tudományos együttműködésben folytatni,
- b) akiknek szakterülete a magyarországi tudományok szempontjából országos jelentőséggel bír,
- c) akiknek szakmai tevékenysége Magyarországhoz köthet.

A pályázati formai követelmények:

- A pályázatot az erre a célra készült nyomtatványokon angol vagy magyar nyelven négy (4) példányban (1 eredeti és 3 másolat) kell beküldeni a Felsőoktatási Pályázatok Irodájához (H-1146 Budapest, Ájtósi Dániel u. 19-21.).
- A pályázati anyagok beszerzéséről a magyar külképviseleteken, a külföldi magyar kulturális intézetekben, az OM Ügyfélszolgálati Irodán (H-1055 Budapest, Szalay u. 10-14.) és a Felsőoktatási Pályázatok Irodájában.
- A pályázati díjakot leírhatják a kiadványok, szándékolt gépi halmozott címlapok.
- A pályázati díjakot leírhatják a kiadványok, szándékolt gépi halmozott címlapok.
- A pályázatok benyújtási határideje: 2003. április 15. (postabélyegző)

www.fpi.hu vagy www.om.hu

EGY SZABAD GÉNIUSZ ÉLETRAJZA*

Az élet nivellál, a különbet a halál emeli ki – ha kiemeli. A mindennapok szellemi életében (legyen az művészet vagy tudomány) ennek az a jelentése, hogy azt, ki az igazi nagyság közöttük, a kortársak tudni többnyire nem szokták. Az emberi belátásba és ítélőképességbe vethető halvány reményt táplálják azok a kivételek, amelyek az ellenkezőre szolgáltatnak példát. Különösen áll ez Magyarországra, a magyar tudományra, mely a magános rögeszmékbe torzult Bolyai Jánostól vagy az örületbe zuhant Semmelweis-től kezdődően olyannyira bővelkedik elátkozott tehetségekben. A XX. században a legnagyobb ellenpélda Szent-Györgyi Albert, megérdemelten a „szerencse fia”. Hogy miért volt lehetetlen zsenialitását már kortársainak félreismerniük? Hogyan adathatott meg neki kivételesen hosszú, átütő eredményeket átütő eredményekre tornyozó termékeny alkotói pálya még akkor is, ha életének legutolsó periódusa – nagy tisztelője, a „kettős spirális” Watson szerint – sokkal inkább hasonlított a Lear királyéhoz, mint a kiegyensúlyozott öregkort megért bölcs pátriárkáéhoz? Ezekre felel egy hallatlanul adatgazdag, szakszerű és remek íráskészséggel megírt biográfia, Ralph Moss műve.

Moss életének jelentős hányadát szentelte annak, hogy a tőle telhető mélységig behatoljon a Szent-Györgyi életmű összetett világába – egyedül e könyv megírására hét esztendő fordított. Márpedig joggal beszélhetünk komplex életműről, hiszen ennek csak egyik – bár kétségtelenül legnagyobb és legmaradandóbb – része a tudományos teljesítmény, ám nem hanyagolható el a pálya még legalább két másik vetülete sem: a tudós politikai tevékenysége és soha nem szűnő küzdelme a merev konvenció, a tudományos „establishment” ellen. (Erre utal a könyv többértelmű „beszélő címe” is!) A feladat nehézségét és Moss teljesítményének értékét csak növeli, hogy egy Brooklynban született, tényleges „magyar háttér” nélküli amerikainak kellett itt beleásnia magát olyan magyar történelmi és társadalmi kérdésekbe, melyek megértése, személyes átlényegítése ma már egy fiatal hazai, természettudományos képzettségű értelmiséginek sem könnyű. A könyv szerzője ugyanis ilyen képzettséggel rendelkezik, s PhD fokozatot szerezve olyan hivatásra adta a fejét, melynek képviselőit „tudományos szakírónak” nevezhetjük – a műfaj legjobb angolszász hagyományai szerint. Ellentétben a Közép-Európában inkább megszokott „ismeretterjesztés” (régebben többnyire gügyögő, manapság gyakran inkább nagyotmondó vagy viccelődő) képviselőivel, az ilyen szerző úgy képes írni a művelt emberek legtágabb körének – méghozzá a leghajlékonyabb esszényelven – elvont tudományos kérdésekről is, hogy a közlendő tartalom nivójából nem ad le egy fikarcnyit sem. (Hazánkban Vekkerdi László képviseli ezt, ill. az ennél jobb színvonalat.) Tudományos vonatkozásban művében alig van, vagy egyáltalán nincs tévesztés. A magyar társadalmi-politikai vonatkozásokban azért természetesen van (nem annyira tény-szerű – ilyen is akad –, mint inkább az értéktételek arányaiban), s az utóbbiakról nem tudhatjuk, mennyiben felelős értük a szerző maga és mennyiben Szent-Györgyi színes, vibráló személyisége, akivel nem csak legendák estek meg, de aki körül a banális tények is legendákká, olykor „poémákká” kerekednek ki.

De mi mást, mint állandó drámát várhatnánk egy olyan ember élet-történetében, akinek fejét Hitler üvöltve követelte a Klessheimbe raportra rendelt Horthytól, s aki körül még a tudományos közélet-

ben is állandóan felforrósodott a levegő. Nobel-díjának odaítélésekor, 1937-ben Stockholmban személyéről olyan ádáz vita dűlt, hogy mikor a hosszú egyeztetés után végre felnyílt az ajtó és a díjodaítelő bizottság elnöke, Jacobaeus Karolinska professzor bejelentette, hogy a nyertes Szent-Györgyi Albert, ezután azon nyomban összeesett és a helyszínen szívbénulásban meghalt.

A mű jó lehetőséget ad arra, hogy áttekintsük Szent-Györgyi élet-pályájának főbb állomásait, kiemelve vagy hozzátéve azokat a vonatkozásokat, melyek a magyar olvasót különösen érdekelhetik.

Szent-Györgyit a közvélemény, joggal, mint a C-vitamin felfedezőjét tartja számon. Ám ez a jelentős tudományos vívmány akkori vizsgálódásainak, a biológiai oxidációk kutatásának csak mintegy „mellékterméke” volt. Tanulságos az aszkorbinsav (vagy ahogyan akkor Szent-Györgyi nevezte: a hexuronsav) C-vitaminként való azonosításáért folyó éles nemzetközi verseny előtörténete. A skorbut elleni hatóanyag kémiai természetének kiderítésében mindenki a citrusféléből való fáradságos izolálás útját járta – kivéve őt. Szent-Györgyi (még jóval előbb) a mellékveséből kristályosított ki egy hőre bomlékony cukorszármazékot, a hexuronsavat. Vizsgálta, aztán félretette, majd egy nap beállított hozzá egy második generációs fiatal amerikai orvos, Joseph Svirbely dr. (egy kivándorolt magyar acélöntő munkás fia) azzal, hogy szülei kívánságára egy-két évet az óhazában szeretne dolgozni. A professzor megkérdezte tőle, mihez ért, s ő tört magyarsággal elmondta: tengerimalackísérletben meg tudja állapítani, tartalmaz-e valamilyen tápanyag C-vitamint. Szent-Györgyi átnyújtott neki egy fiolát a hexuronsav maradékával: „Fogja, vizsgálja meg ezt – szerintem ez a C-vitamin”. Az volt. (Szent-Györgyi maga – élete végéig – utált élő állatokon kísérletezni.) A kivételes elme ilyenfajta „telibe találását” nehéz, sőt lehetetlen megbocsátani. A narancs- és citromlé-sűrítő-konyvasztó riválisok jó ideig szélhámosnak tekintették Szent-Györgyit, mindenekelőtt King pittsburgi professzor, aki közülük a célhoz legközelebb jutott. (A narancsfélék magas cukortartalma – figyelembe véve a laboratóriumi metódusok akkori fejlettségi szintjét – meggátolta a rokon vegyület aszkorbinsav izolálásának sikerét; a cukormentes paprika hasznosítása e célra a magyar tudós ezt követő másik telitalálata volt!) King élete végéig eredményei elorzásával vádolta Szent-Györgyit; a valóságban éppen fordítva történt: ő kísérlete meg az utolsó pillanatban saját magának tulajdonítani a siker oroszlánrészét – de ez hosszú történet. Ám az amerikai sajtó „patriotizmusból” sokáig, egy része Szent-Györgyi ‘47-es amerikai emigrációjáig terjedően sőt tovább, King mellé állt, aki voltaképpen mindvégig Szent-Györgyi „bête noire”-ja maradt az USA-ban.

Ha másért nem, a fenti – nem éppen épületes – prioritási vita kontasztjaként hozható fel az akkor növényi metabolitként számon tartott dikarbonsavak (fumarát, malát, szukcinát) általános biológiai érvényű, „ciklikus” kulcsszerepének felismerése Szent-Györgyi részéről, mellyel eldöntötte a klasszikus biokémia legnagyobb vitatott kérdését, az évtizedes Wieland-Warburg vitát – azaz, hogy a tápanyag hidrogénjének aktivációja avagy az oxigén aktivációja szabályozza-e a szöveti légzést. Szent-Györgyi felismerte, hogy *mindkettő*, melynek kapcsán az említett metabolitok nem egyszerűen köztes égésterméknek szerepelnek, hanem mintegy katalizátor feladatuk van egy körfolyamatban. Hipotézisében azonban több hibás mozzanat és hézag is volt, amit Hans (később: Sir Hans) Krebs korrigált a citrát szerepének tisztázásával, ma ismert végső formájába kerekítve a kört. (Így lett a dikarbonsavból trikarbon-

sav-ciklus, s a folyamatból citrátkör, mindenütt a világon – Magyarországot kivéve – egyszerűen Krebs-ciklus.) Ha valamire, Hans Krebs tehetségére lehetett volna Szent-Györgyi féltékeny, hiszen ennek a kérdésnek a végső megoldása nagyobb dolog a biokémiában, mint a C-vitamin. Ámde amikor Krebs – zsidó származása miatt – a náci Németországban nagy bajba került, Szent-Györgyi szerzett neki, a fiatalabb pályatársnak, Cambridge-i összeköttetéseinek „mozgósításával” munkalehetőséget és állást ottani korábbi professzora, Frederick Hopkins intézetében. (A harmincas években, a kutatók mostaninál összehasonlíthatatlanul kisebb mobilitásának idején, ez nem volt olyan viszonylag egyszerű dolog, mint manapság.) Szakmai vitáik voltak Krebsszel, de a két nagy biokémikus közti barátság mindhalálig fennmaradt.

Semmi sem volt jellemzőbb Szent-Györgyi magatartására a téma-választásban, mint mélységes, alkati irtózása a kutatás kitaposott csapásainak követésétől. A biológiai oxidációk terén ekkortájt világszerte tapasztalt hatalmas előrehaladás után úgy vélte, hogy ez a témakör már érdemben lezárult, holott biokémikusok – kitűnő biokémikusok! – százai dolgoztak még évtizedekig benne, értékes eredményeket érve el. Ő azonban mindezt csupán szürke rész-, ill. utánvizsgálódásnak tartotta. (A maga szempontjából, de csakis az ő invenciókészségének szintjén, ebben igaza is lehetett.) Ekkor fordult érdeklődése az izomműködés vizsgálatára. Munkái közül minden magyar szívéhez ezek a kutatások állhatnak legközelebb. Itt ugyanis bármifajta külföldi laboratóriumi inspiráció nélkül, egyértelműen és kizárólag hazai talajon fogantak és születtek meg azok a világraszóló eredmények, melyek azóta is szilárdan álló új alapokra helyezték az izomműködés biokémiáját. Emellett ekkor alakult ki Szegeden a tulajdonképpeni „Szent-Györgyi iskola”, tehetséges tanítványok sokaságával, akik a mester szellemét itthon és külföldön egészen a közelmúltig törekedtek éltetni. Szent-Györgyinek ismét majdnem mindenben szerencséje volt, egyetlen dologt kivéve: a kutatás megint csak „Nobel-díjas színvonalú” nagyszerű találatai időben pontosan egybeestek Európa, benne Magyarország szerencsétlenségével: a II. világháborúval. Ez egyrészt elzárta laboratóriumát a nagyvilág tudományos fórumaitól, másrészt előrevetítette az iskola hamarosan bekövetkező szétszóródását.

Eredményeinek lényege – mint minden alapvetően nagy eredményé – igen tömören összegezhető. Első ízben sikerült reprodukálni az izom-összehúzódást a feltárt szövetből preparált fehérjékkel az élő organizmuson kívül („üvegben”, azaz *in vitro*), bebizonyítva, hogy ennek lényege két alapfontosságú protein, az aktin és a miozin kölcsönhatása a hozzá energiát szolgáltató adenosin-trifoszfát (ATP) és bizonyos ionok jelenlétében. A felismerés kulcsmozzanata egy addig ismeretlen fehérje-összetevő: az aktin felfedezése volt. (A miozint ekkor már csaknem 80 éve ismerték, de a kutatók önmagában egyszerűen nem tudtak mit kezdeni vele.)

Az aktin jelentősége az időközben eltelt 60 év során hatalmas mértékben megnőtt, általános biológiai fontosságot nyert. Kitűnt, hogy a hozzá kapcsolódó rendszernek korántsem egyedül az izomban van szerepe, hanem az életműködések minden területén, ahol aktív mozgás van (sejtosztódás, phagocytosis stb.), és felelős az eukaryoták legáltalánosabb értelemben vett „kontraktilis tónusáért” is, megakadályozva az ozmotikus sejtduzzadást. Felfedezésének története sokszor megírt, de nem ellentmondásmentes történet.

Mára azonban már, amikor a főszereplők mindegyike – sajnos – halott, úgy hiszem nincs akadály a valós tényállás egyéni presztízsbé nem ütköző, személyes érzékenységeket meg nem bántó

megállapításának. E szerint az aktint mesterével karöltve Banga Ilona fedezte fel, ő ismerte fel, hogy itt egy teljesen önálló, az összfehérje-kivonatról leválasztható proteinről van szó, Szent-Györgyi nevezte azt el, és a munkálatokba később bekapcsolódó Straub F. Brunó végezte el a végső preparatív tisztítást. Vagyis szerepük – nevük említésének sorrendjében – nagyjából a szülő, a keresztapa és az újszülöttet tiszta pólyába rakó nőrsz szerepének felel meg. A köztudatban (nem szándéktalan csúsztatással) mindez másként él. A tényleges felfedező – Banga Ilona – érdeme teljesen kiiktatózott, s minden dicsfény a végső technológiai simítás végrehajtójára szállt. Nem volt véten mindebben Szent-Györgyi maga sem; úgy tűnik, ő sem volt mentes a „boss”-ok (tudományosak vagy nem-tudományosak) örök hibájától, az embereik sorsával történő taktikázástól, mintegy valami nagy sakkjátszma figuráinak tekintve őket. A majdan őreá is visszaáramló társadalmi siker nagyobb lehetőségét látta a dinamikus előre törekvő Straubban, mint a szerény, egyedül a kutatás szépségének bűvöletében élő Bangában, emberi és tudományos kvalitások tekintetében egyaránt legkiválóbb tanítványában. Számítása helyes is lehetett volna, ha nem jön közbe a „fordulat éve” (1948/49), ami után ő, az emigráns, megbélyegzett és kizsármított áruulóvá vált ugyanazon a Magyar Tudományos Akadémián, ahol Straub Brunó fényes karriert futott be. Ezen közben Banga Ilona, akiben nyoma sem volt a pártállamhoz való törleszkedés hajlamának, egyre inkább háttérbe szorult; viszont későbbi munkáival bebizonyította, hogy önállóan, Szent-Györgyi nélkül is nagyszerű tudományos eredmények elérésére képes, ami a másiktól nem mondható el. Életének utolsó évtizedében Szent-Györgyi megtörte – lelkiismerete szavára hallgatva – hosszú némaságát az ügyben, és nyilvánosan hangoztatta Banga Ilona érdemének elsődlegességét, sőt erről levelet írt az Akadémia akkori (egyébként kiemelkedő élettudományi kutatóként általa is nagyrabecsült) elnökének is. (Ekkor már, különösen azóta, hogy 1978-ban Szent István koronájának Cyrus Vance külügyminiszterrel egyetemben egyik „hazamentője” volt, itthon ismét megkapta a legalább külsődleges hivatalos elismerést.) Kényes kérdést bolygatott, választ sem kapott.

Akár jelképes jelentőségűnek is láthatjuk azt az ellentétet, mely Szent-Györgyi életpályájában a valódi tudományos siker és a társadalomjobbítói, ill. tudányszervezői sikertelenség között feszült; az utóbbi területeken valahogy mindig sikerült magát ellenzéki pozícióba játszania. És ez nem szól személyiségének nagysága ellen! Érdekes mindjárt az ő és a Straub társadalmi karrierje közötti összevetés, amely véleményem szerint éppen nem plutarkhoszi, hanem sokkal inkább nietzschei párhuzam. Nietzsche írja valahol, hogy az emberi történelem során minden esemény kétszer játszódik le: először mint szomorújatek (komoly színű), másodszor mint komédia. Meglepő, mily sok analóg példát szolgáltat erre a (látszatra felületesen szellemeskedő) megállapításra maga a történelem. (Nem egyszer nagyon is véreset: lásd például Napóleont és utána Hitlert.) Szent-Györgyi amerikai emigrációjához a döntő lökést az adta meg, hogy államelnöki ambícióját, amihez ő '46-ban komoly reményeket fűzött (más kérdés, hogy realista módon e, de teljesítményének méreteit és a fasizmus ellenében szerzett erkölcsi tőkét tekintve nem alaptalanul), a kommunista párt keresztülhúta. Ezt a törekvését a már rogyadozó diktatúra idején ugyanezen a poszton végül is Straub teljesítette be az „Elnöki Tanács” utolsó elnökének komikus szerepében.

Végső soron hasonló sikertelenség kísérte Szent-Györgyinek azt a próbálkozását, hogy közvetlenül a háború után (a megszületőnek vélt demokrácia rövid „mézeséveiben”) újjászervezze és megre-

formálja az áporodott középszerűség szellemét árasztó Magyar Tudományos Akadémiát. Bár kezdetben több kiváló segítőtársra talált ebben (Bay Zoltán, Gombás Pál, Illyés Gyula, Karácsony Sándor, Kodály Zoltán és mások), a törekvés, az ilyen irányú törekvésekben törvényszerű módon, vakvágányra futott.

S legvégül az amerikai évek. Furcsa magunkban tudatosítanunk, pedig úgy van, hogy Szent-Györgyi igazán aktív tudósi életszakának nagyobbik hányadát (legalább háromötödét) az Egyesült Államokban élte le. Vajon csodálkozásunkban eufemisztikusan takarva nem az rejlik-e, hogy igazán jelentős alkotásait már ottani tevékenysége előtt létrehozta? Van ebben igazság, de sommás ítéletként mindenképpen méltánytalan. Először is: a tudományos munka nem egysíkú tevékenység, még az olyan kézzelfogható tényanyaggal operáló területen sem, mint a kísérletes élettudomány. Mást csinál, mást hoz létre a való világ töredékes részjelenségein felülemelkedni képes időszűk kutató, mint a fiatal, még akkor is, ha mint Szent-Györgyi (makacsul ragaszkodva ifjúkori magatartásmintáihoz) tudatosan nem kíván kiszakadni az újabb és újabb „felfedezések” egymás utáni forgatagából, azt híve, hogy egy következő, még ismeretlen szubsztancia azonosítása lesz a számára éppen megteendő lépés. De hogy ez sikerül-e vagy sem, esetleg másodlagos azokhoz a távlatokhoz képest, amelyeket csak ő tudhat belátni.

Másodszor pedig: Szent-Györgyi igazi „világnagysággá” mégis csak Amerikában lett, kiteljesítve egy szuverén magatartásformát, mely külsődlegesen ugyan, de legkönnyebben olyan kortárs tudós-nagyságok bámolatán és szeretetén volt lemérhető, mint Ilya Prigogine, James Watson, Linus Pauling vagy Sir Hans Krebs. A szellemi emberek szélesebb körében való megismertségéhez pedig jelentősen hozzájárultak Szent-Györgyinek az emberi nem jelenével és jövőjével kapcsolatos szaktudományon túli állásfoglalásai. Magyarságát meg nem tagadva „jó amerikaivá” vált, s ezáltal feljogosítva érezte magát az új hazájának politikájával szembeni legerőteljesebb kritikára is. Főként a fegyverkezés kérdésében. Heves hatalom- és hadseregellenes érzelmei még az I. világháborúban katonaként átélte megrázó élményeiben gyökereztek. „Kis katekizmus” c. művében ezt írta: „Ha embertársadat megöled, az gyilkosság, függetlenül egyenruhától, nyelvedtől, meggyőződésedtől, bőrd színétől és a jelszavaktól.” – Határozottan nem egy felsőbbbségnek engedelmes, jogkövető állampolgár szavai, mert a tételes törvényeken túli mélyebb igazság hangján szólnak. Az amerikai társadalom – újabban nálunk divatból ismét kétségbe vont – nagyságának bizonyítéka, hogy ezt az embert, aki nézeteiben a középtől egyértelműen és jelentősen balra állt, az elmúlt évszázad „legjobbaldalibb” elnöke, Ronald Reagan 90. születésnapján a legmelegebb szavakkal köszöntötte fel.

Ami pedig az USA-ban folytatott sok évtizedes kutatómunkát illeti: soha nem állította Szent-Györgyi önmaga elé olyan magasra a mércét, mint ezekben. Az életjelenségek lényegét kívánta szubmolekuláris szinten megfejteni, s ennek alapján megtalálni a rosszindulatú sejtburjánzások hatékony kezelését. Vélekedése szerint közel került a rák keletkezését és visszafejlődését megszabó legfontosabb sejt szintű faktorok azonosításához. (Az ilyen igények mellett szinte eltörpültek az izomkutatás terén még jó ideig folytatott – igen jelentős – vizsgálatait, például a glicerinnel kezelt sejtmembránmentes izomroston, azaz az általa kifejlesztett, az izomkutatás történetében valaha is legtöbbet hasznosított, páratlan célszerűségű preparátumon.) Vizsgálódásai fővonalaiban azonban mottóként megfogalmazott szavaihoz tartotta magát: „...be modest in everything except your aims” – és nála a hangsúly nem az első,

hanem az utolsó szavakra esik! Elképzeléseit itt lehetetlen teljes ki-fejtésükben ismertetni. Lényegében az „életet” mint a fehérjemolekulák (mint elektromos vezetők) mentén történő elektronmozgást fogta fel, ahol is az élő állapot nem más, mint elektronikusan „deszaturált” státusa az egymásra ható fehérjeelemeknek. Hívhatjuk ezt a folyamatot protometabolizmusnak is. Különös kijelenteni, de idevágó kutatásainak legvonzóbb vonása talán az, hogy ma sem tudjuk megmondani mennyiben (lesz) jelentős és mennyiben tévút ez a megközelítés. Számunkra, mai mindennapi kutatók számára egy tekintetben legalább mindenképpen jelentős: felhívja figyelmünket, hogy a ma általános „molekulárbiológiai” (genetikai) megközelítése az élő világ kutatásának, legyen bármennyire divatos, nem az „utolsó szó” a biológiában. Többek között a szubmolekuláris mechanizmusok jobb megismerése nyithatja meg a mihamarabbi továbblépés útját.

A mindennapok tudományának rutin megközelítéseiből történő ilyen mértékű kiszakadás a már a végtelenbe (az ő esetében: a végtelen kicsibe, az atomok mögé) tekintő nagy tudós részéről az életrajzban óhatatlanul konfliktusokat jelent. Igényei sehogy sem illettek az artistikusan eredeti, egyéni invenció helyett a rutint díjazó hivatalosságok elképzeléseibe, a mai világ „nagyipari szervezetségű”, ötletmentes, de a kis dolgokban célratörő tudományának keretei közé. Egyre többször került összeütközésbe nem csupán a grantokat osztó szervezetekkel, hanem az őt támogató (és nagyra értékelő) magánalapítványokkal, sőt családtagjaival is. Emberileg mindebben ő, a 90. évéhez közeledő, majd azt betöltő öreg tudós sem volt hibátlan. Egyre magányosabbá lett. 1986. október elején Woods Hole-i laboratóriumát bezárták. Oda többé nem mehetett; három hét múlva, október 22-én, 93 éves korában otthonában meghalt.

Moss nagy emberi, mondhatnánk tanítváni együttérzéssel, de egyúttal tiszteletreméltó tárgyilagossággal írja le az utolsó évek történéseit, melyeknek szépségét és tragikumát mi magyarok talán az amerikaiknál jobban megérthetjük. Ezek után csak egyetlen – de az adott esetben nehezen megfejtendő – kérdés marad csak nyitva: miért nem jelent meg még mindig, a megírását követő jó egy évtized után sem ez a könyv itthon, magyarul, holott egész újkori történelmünk egyik legnagyobb magyarjáról (nem csupán „magyar tudósról”) szól, emellett – közhelyesen szólva – lehetetlenül érdekes is. Talán még mindig sért bizonyos érzékenységeket? Talán mert hősről nem csupán a „jót” mondja el (az ájult tisztelet hangján), hanem fogyatékoságait is említi? Szomorú lenne, ha így lenne, és nemzeti önismeretünk (mely sajnos túlzottan sohasem volt fejlett) aggasztó hiányosságára vallana.

Ezért nem állhatom meg, hogy ide ne írjam – záradékol – Mikszáth Kálmánnak az enyémnél átütőbben és egyszerűségükénél fogva szebben megfogalmazott sorait. Neki hasonló vád (?) ellen kellett védekeznie, mivel csodálatraméltó Jókai-életrajzában hőse életének kényesebb vonásait, árnyoldalait is szóba hozta. Így írt: „...a legszebb festéket az igazság adja a megörökíteni szándékolt archoz”. Aztán: „Vége is gondoljuk meg, hogy egy Jókairól van szó. Ha ő, az emberek egyik legnagyobbika és legjobbika, se bírta meg, hogy igazat írjanak felőle, mit kelljen akkor tartani az emberiségről? Hiszen az borzasztó volna. Hiszen akkor csakugyan nem biographiák kellenének már ide, hanem megint egy kis özönvíz”.

Juhász-Nagy Sándor dr.

* *Ralp W. Moss: Free Radical – Albert Szent-Gyorgyi and the Battle over Vitamin C. Paragon House, New York, 1988. XVIII + 316. old.*

Orvosi Hetilap 2002, 12: 614-615.

1901-ben adták át először a Nobel-díjakat

Első alkalommal 1901-ben nyújtották át a Nobel-díjakat. Az Orvosi Hetilap szerkesztősége kedves erkölcsi kötelemének érzi, hogy megemlékezzen az évfordulóról. Választásunk alapján felidézzük Alfred Nobel korabeli rendelkezését és az Orvosi Hetilap szerkesztőségének reflexióit az első magyar kitüntetett, dr. Szent-Györgyi Albert professzor Nobel-díja alkalmából.

Alfred Nobel. Az érvényes végrendelet dátuma 1895, nemrég volt 105 éve. 1890-ben végrendekezett először, s elsősorban az orvostudomány és az élettan kutatóit díjazta volna. 1893. március 14-i keltezéssel újabb végrendelet született, amely a korábbiakat semmisnek jelenti ki. A végleges testamentum 1895. november 27-i keltezésű, s a mai Nobel-díjakra vonatkozó rendelkezése így hangzik:

„Egyéb hátramaradó, hasznosítható vagyonom a következőképpen használandó fel:

Hagyatékom gondnokai által biztos értékpapírokban elhelyezett tőkém alapot képvisel majd, amelynek évi kamatai azok számára osztassanak fel, akik az elmúlt esztendőben az emberiségnek a legnagyobb hasznot hajtották.

E kamatok öt egyenlő részre osztassanak, amelyből egy rész azé, aki a fizika terén a legfontosabb felfedezést vagy találmányt érte el;

egy rész azé, aki a legfontosabb kémiai felfedezést vagy tökéletesítést érte el;

egy rész azé, aki a fiziológia vagy az orvostudomány terén a legfontosabb felfedezést tette;

egy rész azé, aki az irodalomban eszmei értelemben a legjobbat alkotta;

egy rész azé, aki a legtöbbet vagy a legjobban működött közre a népek testvériségéért, az állandó hadseregek megszüntetéséért vagy csökkentéséért, valamint a békekongresszusok megrendezéséért és követeléséért.

A díjakat a fizikában és a kémiában a Svéd Tudományos Akadémia, a fiziológiában vagy az orvostudományban a stockholmi Karolinska Intézet, az irodalomban a stockholmi akadémia, a béke ügyében pedig egy öttagú bizottság adja ki, amelyet a norvég Storting választ.

Kifejezetten akaratom, hogy a díjak odaítélésében a nemzetiség kérdése fel ne merüljön, így tehát a díjat a legméltóbb nyerre el, akár skandináv az, akár nem.”

Szent-Györgyi Albert orvosi Nobel-díjáról az Orvosi Hetilap felelős szerkesztője, Vámosy Zoltán egyetemi tanár emlékezett meg 1937. november 6-án, a 81. évfolyam 45. számának 1119-1120. oldalán:

Vámosy Zoltán így emlékezett:

„A Karolin-intézet tanári kara mai ülésén elhatározta, hogy az ez évi orvostudományi Nobel-díjat élettani és orvostudományi működéséért Önnek ítéli azokért a felfedezéseikért, amelyek a biológiai égési folyamatokra vonatkoznak, különös tekintettel a C-vitaminra és a fumarsav-katalysisra. – Gunar Holmgren, a Karolin-intézet rectora.”

„Ez a szűkszavú távirat hozta meg Szent-Györgyi számára a világ tudósainak elismerését és nekünk magyaroknak azt a kitüntetést, hogy a nagy nemzetek a cultura és tudomány növelése terén magukkal egyenrangúaknak ismernek el bennünket. Az élő

szervezetekben végbemenő égés kezdetleges elgondolásától, az oxygen támadásaként keletkezett szénsavtól és víztől a rejtélyek milyen hosszú útja vezet mai tudásunkhoz, melynek első kapuit Warburg Ottó, Wieland Henrik és Keilin Dávid nyitogatták ki a lélegzési fermenttel, a hydrogen-activalással és a cytochrommal. Tíz év megfeszített munkája kellett hozzá, hogy Szent-Györgyi a borostyánkősavon, fumarsavon, almasavon és oxalecetsavon keresztül ezt a bonyolult folyamatot az állati szervezetben fel tudta deríteni. De még evvel sem elégedett meg; őt a növények égési folyamatai is érdekelték és kimutatta, hogy az másképp folyik le, s hogy abban lényeges szerepet játszik az ascorbinsav, mit az állati szervezet sem tud nélkülözni. Ennek azonosságát a C-vitammal ő derítette ki, s csupán a véletlen műve volt, mi a paprikában foglalt nagy mennyiségére rávezette. Önzetlen, tudós lelkületére legjellemzőbb, hogy a kezében levő kristályos kincsből minden vele foglalkozó akaró kutatónak juttatott, s így nagyban elősegítette az anyag és hatása felderítését. Alig egy esztendeje, hogy a rejtély újabb kulcsát adta kezünkbe a flavonok szerepének kiderítésével, melyek az oxydatiót közvetítik az ascorbinsav és a peroxysav között, s amelyek hiánya a scorbut előidézésében, szerepe annak gyógyításában a C-vitamin mellett igen számottevő. Mivel vitaminjellege kétségtelen és különösen a hajszáledények vérzékenységét csökkenti, permeabilitási (P)-vitaminnak nevezte el.

Ez Szent-Györgyi kutatómunkájának rövid foglalata. Az a gyakorlati haszon, ami a két vitaminból az emberiségre hárul, csaknem eltörpül a sejtben lefolyó oxydatio felderítésének érdeme mellett. Az élet nagy titkához jutottunk vele közelebb egy magyar kutató révén, kinek ezért hálás a tudomány maga és az egész világ, mert osztatlanul és egyhangúlag ítélték oda neki a babért. – A Szegedről sugárzó fényből jut a munkatársaknak is, kikről a legbarátságos főnök sohasem feledkezik meg és jut nekünk is, szegény magyaroknak egy biztató sugár, amit köszönünk Neked, dicső Kartársunk, Szent-Györgyi Albert!”

101 esztendő telt el, évszázad alatt vehették át a Nobel-díjat azok, akiknek odaítélték. Emlékezzünk a centenárium alkalmából.

Vértes László dr.

■ „Be kell vinni az életet a tudományba, hogy a tudományt kivihessük az életbe.”

Kossuth Lajos

A PAB Székház április havi programja

04. 10. 10:00	A PAB kihelyezett elnökségi ülése
Eszéken
04. 10-11. 13:00	A PAB Szeretetlen és Anatlitikai Kémiai Munkabizottságának kihelyezett ülése
04. 25. 9:00	Kezelési stratégiák a gyakorló orvosok számára – konferencia

INTÉZETI, KLINIKAI HÍREK

A Traumatológiai Központ Balesetsebészeti és Kézsebészeti Klinikáról

■ 2003. március 8-án klinikánk konferenciatermében került megrendezésre a Comesa cég által szervezett 1 napos Térdprotézis Workshop, melynek keretében a mintegy 40 résztvevő részére bemutatták a Nex-Gen térdprotézist, a beültető műszereket, illetve műanyag csontokon a műtét egyes lépéseit egészen a protézis beragasztásáig.

■ 2003. március 12-14. között *dr. Várhidy László* és *dr. Mester Sándor* adjunktusok az ausztriai Murauban (Stolz Alpe) nemzetközi továbbképző kurzuson vettek részt, ahol ugyancsak a Nex-Gen térdprotézis volt a téma.

■ 2003. március 21-22-én *dr. Nyárády József* egyetemi tanár és *dr. Naumov István* adjunktus Olaszországban, Anconában „Hip Revision Surgery” kurzuson vettek részt és tartottak előadást: „Implant selection and surgical approach” címmel.

■ 2003. március 21-22-én *dr. Várhidy László* és *dr. Mester Sándor* adjunktusok Angliában Exeterben vettek részt „Exeter revíziós protézis” című továbbképző kurzuson.

Az I. sz. Belgyógyászati Klinikáról

■ *Dr. Hunyadi Béla* egyetemi docens sikeresen megvédte a „Biogén aminos és receptorai állatkísérletes és humán vizsgálata az emésztőrendszerben” című MTA doktori értekezését 2003. március 4-én.

■ *Dr. Tóth Kálmán* egyetemi tanár sikeresen megvédte „Haemorrhológiai faktorok és oxigén szabad gyökök reakciók szerepe a myocardialis ischaemia kialakulásában” című MTA doktori értekezését 2003. március 18-án.

■ A Bükkfürdőn 2003. február 13-15. között megtartott Hepatológia 2003. tudományos ülésen *dr. Pár Alajos* Autoimmun hepatitis címmel tartott referátumot.

A Farmakológiai és Farmakoterápiai Intézetből

■ *Dr. Gregus Zoltán* egyetemi tanár részt vett a Society of Toxicology konferenciáján Salt Lake City-ben (2003. március 9-13.), ahol „Effect of selenite on the dispo-

sition of arsenate and arsenite in rats” címmel poszttert mutatott be (társszerző: *dr. Csanaky Iván*).

A Fül-Orr-Gégeklinikáról

■ *Dr. Pytel József* egyetemi tanárt, a Fül-Orr-Gégeklinika igazgatóját a Csehországi Fül-Orr-Gége Társaság tiszteletbeli tagjának választotta meg. A hivatalos beiktatásra és a tudományos előadásra 2003. március 21-én Prágában kerül sor.

■ Würzburgban 2003. április 3-5. között agytörtszi implantációs workshopot szervezett a Német Fül-Orr-Gégészeti Társaság. A rendezvényre meghívták és előadás megtartására kérték fel *dr. Pytel József* egyetemi tanárt.

■ *Dr. Gerlinger Imre* adjunktus részt vett a Kölnben 2003. február 16-19. között megrendezett „12th National and 3rd International Parotid and Facial Nerve Surgery Course” című rendezvényen. A szimpóziumra a kölni klinika igazgatójának, *Prof. E. Stennertnek* a nyugdíjba vonulása alkalmából került sor.

A Gyermekklinikáról

■ *Dr. Pintér András* egyetemi tanár 2003. március 8-15-én az ausztriai Kühtai-ban megrendezett IV. Paediatric Surgical Week rendezvényen 3 felkért referátumot tartott: 1. Augmenting the augmented bladder; 2. Retroposition penis – surgical solution; 3. Vesicoureteral reflux – ethiopathological considerations.

■ *Dr. Decsi Tamás* docens „A prebiotikumok szerepe az entero-enterális körkörös folyamatokban. A prebiotikumokkal kapcsolatos klinikai tanulmányok eredményei” címmel tartott felkért referátumot a Prebiotikumok szerepe és jelentősége a csecsemőtáplálásban szimpóziumon Parádsasváron 2003. február 27-én.

■ *Dr. Decsi Tamás* docens részt vett a „7th Steering Committee Meeting of the European Union Project NUHEAL: Nutraceuticals for a healthier life: n-3 polyunsaturated and 5-methyl-tetra-hydro-folate” rendezvényen Granadában, 2003. március 8-án.

■ *Dr. Hollódy Katalin* egyetemi adjunktus és *dr. Csábi Györgyi* egyetemi tanársegéd részt vettek a British Paediatric Neurology Association Liverpoolban tar-

tott éves konferenciáján 2003. január 10-12. között.

Az Ortopédiai Klinikáról

■ *Dr. Szabó István* 2003. január 19-25. között a franciaországi Val d'Iserben amerikai, svájci és francia vezető vállsebészek szervezésében tartott elméleti és gyakorlati továbbképző kurzuson vett részt. Fő témák a rotatorköpeny szakadás, befagyott váll kezelése, továbbá a recurrens ficamok és sportsérülések arthroscopos ellátása voltak.

■ 2003. január 30-31-én Párizsban, a széles körű nemzetközi részvétellel évenként megrendezésre kerülő ARGOS gerincsebészeti kongresszuson *dr. Illés Tamás* és *dr. Domán István* képviselte klinikánkat.

■ 2003. március 12-én *dr. Bárdos Tamás* sikerrel védte meg „Speciális immunológiai tényezők a proteoglycan-indukálta arthritisben” c. PhD értekezését.

■ 2003. március 13-án *dr. Glant Tibor*, a chicagói Rush University Ortopédiai Intézete Biokémiai Kutatólaboratóriumának professzorát a PTE rektora egyetemünk díszdoktorává avatta. Glant Tibor professzor molekuláris és sejtszintű kutatómunkát irányít a nagyzületi endoprotézisek kialakulási folyamatának, továbbá mozgásszervi autoimmun kórképek területén. Klinikánkról több munkatársunknak is tartós ösztöndíj- és kutatómunka-lehetőséget biztosított intézetében.

■ *Dr. Halmi Vilmos Prof. Dr. P. Eysel* meghívására 2003. március 3-tól 3 hetet töltött a kölni Ortopédiai Klinikán. A felnőtt- és gyermekortopédián belül az intézetben folyó gerincgyógyászati tevékenységet tanulmányozta. A kétoldali kapcsolatot következő lépéseként a kölni klinika docensét várjuk intézetünkbe, aki a klinikánkon folyó gerincdeformitászsebészet iránt érdeklődik.

■ A PAB Mozgásszervi és Rehabilitációs Munkabizottsága „Az ágyéki gerinc” címmel tartott tudományos ülést 2003. március 19-én. Klinikánkról *dr. Illés Tamás* a gerinc biomechanikájáról, *dr. de Jonge Tamás* a lumbális instabilitásról tartott előadást.

■ 2003. március 22-én a Magyar Ortopéd Társaság „Protézis kerekasztal” vitaindító fórumot tartott Nyíregyházán. *Dr. Than Péter* a totál térdprotézisek patellofemorális komponensének problematikájáról tartott két előadást.

A Radiológiai Klinikáról

■ Az Európai Radiológus Társaság 10 éve szervez tagjai számára oktató jellegű továbbképzési lehetőségeket. Ennek alkalmából workshopkal egybekötött rendezvényt tartottak Grácban március 5-6-án, melyen klinikánkról *dr. Battyányi István* vett részt.

■ Március 6-10-ig Bécsben került sor a szokásos évi Európai Radiológus Kongresszusra, melyen *dr. Horváth László*, *dr. Battyányi István*, *dr. Weninger Csaba*, *dr. Harmat Zoltán*, *dr. Magda Ingrid* és *dr. Tóth Mónika* képviselte klinikánkat.

A Sebészeti Tanszékről

■ A Mandulavirágzás Tudományos Napokon *Kollár Lajos* professzor előadást tartott az Érháló(zat) témából.

■ *Szilágyi Károly* tanár úr március 4-6. között részt vett a Bécsben rendezett, az emlőrák kezelésével foglalkozó posztgraduális továbbképzésen.

■ A Baranya Megyei kórházban működő colorectalis munkacsoport két előadással szerepelt a Magyar Sebésztársaság Coloproctologiai szekciójának kongresszusán Zalakaroson.

■ *Rozsos István* felkért előadásokat tartott háziorvosi továbbképző fórumokon Siófokon és Kaposváron.

■ *Kollár Lajos* professzor vezetésével Balatonkenesén megrendeztük az ez évi regionális érsebész találkozót, a GORE Törzsasztalt.

■ A Fialat Sebészek fórumán Debrecenben 1-1 előadással szerepelt *Orbán Lajos*, *Mátrai Gábor* és *Hardi Péter*.

Az Urológiai Klinikáról

■ „Aktuális problémák az urológiai daganatok és infekciók kezelésében” témakörben a Magyar Kemoterápiás Társaság és a Magyar Urológusok Társasága, valamint az International Society of Chemotherapy, az European Society for Infection in Urology és az European Association of Urology közös nemzetközi tudományos konferenciát szervezett Budapesten. A két-napos rendezvényen *dr. Farkas László* „Heredaganatok sebészi kezelése” címmel, *dr. Buzogány István* adjunktus pedig „Áttételes vesedaganatok immuno- és immunokemoterápiájának indikációja és eredményei” címmel felkért előadást tartott.

■ Február végén, háromnapos nemzetközi

zi tudományos üléssel egybekötve, első alkalommal került megrendezésre az Urológus Farsang Budapesten, a Fűvészkerti Urológus Napok keretében. Klinikánkat *dr. Farkas László* és *dr. Fábos Zoltán* adjunktus képviselte. *Farkas dr.* szekcióelnöki funkciót töltött be a rendezvényen.

■ Március 12-15. között Madrid adott otthont a 18. Európai Urológus Kongresszusnak. Az Európai Urológus Társaság legmagasabb rendezvényén 40 plenáris ülésen, 6 párhuzamos helyszínen zajló alszekciókban és workshop-okban, 8 video- és 44 poszterszekcióban számos előadás hangzott el. A kongresszus kiemelt témái között szerepeltek a BPH és a prostata carcinoma, valamint az erektilis dysfunkció kezelése, de az urológia valamennyi témaköre szerepelt. Az üléseket élőben közvetített műtéti bemutatók, az European School of Urology párhuzamosan folyó oktató- és tréningprogramjai tették teljessé. A felnőtt urológiai témák mellett az Európai Gyermekeurologus Társaság tudományos ülése és az Urológiai Szakdolgozók 4. Nemzetközi Konferenciája is helyet kapott a programban. Az üléseken *dr. Szántó Árpád*, *dr. Fábos Zoltán*, *dr. Pusztai Csaba* adjunktusok, *dr. Pytel Ákos* és *dr. Fariborz Bagheri* vett részt.

BARCELONA - GAUDI

Az Európai Vesetársaság szebbnél szebb helyeken tartja vezetőségi üléseit. Így jutottam el Barcelonába, a katalán fővárosba is, ahol Gaudí, „az építészet Dantéja” majdnem valamennyi munkája áll. A szürke házsorok közül kiemelkedő „drágakövek” legszebbike a Casa Battló. A hatalmas elefántlábakon egy mesebeli mézeskalács ház áll, madárfészek-szerű erkélyekkel, hullámos felszíni falakkal, tarkabarkán villódzó ablakokkal. A Güell park is egy mesevilág. Hatalmas központi terasza mellett végtelen hosszúságú, tört kerámia-cserepekkel díszített padok hívogatnak egy kis pihenésre. A környező sétautak áttört falú alagutakba vezetnek, melyeket összetört színes csempékből és fajanszdarabok ezeiből készült mozaikok díszítenek. Lenyűgöző az egész parkot behálózó, termésköböl épült oszlopsoroknak a szerkezeti felépítése, ahány fal, ahány erkély, annyi féle kőmozaik, csipkével, görbületekkel, kőpadokkal, kő virágtartókkal. És mögöttük mindenütt átragyog a mediterrán ég kékje.

Nagy Judit

Dr. Kispál Gyula professzor

(1957-2003)

A Pécsi Tudományegyetem, az Általános Orvostudományi Kar, a Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézet megrendüléssel és mérhetetlen szomorúsággal tudatja dr. Kispál Gyula professzor halálát, aki 2003. március 20-án tragikus körülmények között elhunyt. Megrendítően váratlanul, életének 46. évében hagyott itt örökre bennünket. Egy szeretett fiatal kollégánkat, barátunkat veszítettük el. Pályája delén volt, a szó minden, szakmai és emberi értelmében is.

Középiskolai tanulmányait a Nagy Lajos Gimnáziumban végezte, majd 1981-ben diplomát szerzett a Pécsi Orvostudományi Egyetemen. Kispál Gyula dr., mára egyetemünk professzora egyetemi évei első pillanatától tántoríthatatlan elkötelezettséget érzett a tudomány, a kutatómunka iránt. Első és egyben utolsó munkahelye a POTE Biokémiai Intézete, ma már a Pécsi Tudományegyetem Biokémiai és Orvosi Kémiai Intézete volt. Kiváló képességének, hihetetlen munkabírásiának köszönhetően gyorsan haladt felfelé, nemcsak az egyetemi, hanem a nemzetközi elismertség ranglétráján is. 2001-ben a Magyar Tudományos Akadémia doktori fokozatát és egyetemünkön professzori címet nyert el. Tudományos teljesítményét jelzi 51 angol nyelvű közleménye, amelyeknek színvonalat jelző faktorértéke 233, és amelyekre 816 esetben hivatkoztak más kutatók világszerte. Fiatal korához képest ez rendkívülien magas tudományos eredmény. Pályájának mérföldkövei voltak rangos külföldi ösztöndíjai (Humboldt, EMBO), és tanulmányútjai, amelyeket Dallasban, Münchenben, Marburgban töltött és amely helyekről eredményekben gazdagon, bizton mondhatjuk, győztesként tért haza.

Tudományos munkaterületei voltak a zsírsavanyagcsere, a mitokondrium transzport folyamatai és a vas-kén komplexek szerepe. Pályája második felében fő módszere, korunk kutatásának úttörő módszere, a molekuláris biológia volt, amelynek egyetemünkön ő volt fő meghonosítója és országosan ismert szakértője. Nem zárkozott be az elmélet falai közé, kereste a kapcsolatot tudománya és a beteg ember között, amit számos, klinikus kollégákkal együtt végzett munkája bizonyít. Emberi nagyságát jelzi, ahogyan munkaerejét nem kímélve segítette az egyetemi hallgatókat és fiatal kutató tanítvány-kollégáit, tanácsaival látta el az egyetem más intézeteiből hozzá fordulókat. Szinte hihetetlen, hogy mindemellett maradt energiája az egyetemi és országos tudományos közéletre, ahol egyre magasabb tisztségeket kapott, egyre több munkát vállalva magára.

Egy felfelé ívelő pályát tört ketté a véletlen, amely oly kegyetlenül vak tud lenni. A veszteség sújtja a magyar tudományos életet, egyetemünknek egy tartóoszlopa dőlt ki. Gyula elment úgy, hogy kollégáiban, barátaiban a pótolhatatlanság érzését hagyta maga után.

*Megnémultam... elszakadt a húr,
Nem szólal lantom többé senkinek,
Hanem ott bent lelke sziklái közt
Halkan zúgnak tovább a vadvizek*

Dr. Kispál Gyulát a Pécsi Tudományegyetem saját halottjának tekinti.
Gyula, nyugodjál békében!

A Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kara Anatómiai Intézetének dolgozói megrendülten tudatják mindazokkal, akik ismerték, tisztelték és szerették, hogy

Dr. Flerkó Béla

a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Pécsi Orvostudományi Egyetem korábbi rektora, a Pécsi Akadémiai Bizottság korábbi elnöke, az Anatómia, Szövet- és Fejlődéstan Intézet volt igazgatója, emeritus professzora, a kiemelkedő egyetemi oktató, iskolateremtő, nemzetközi hírű természettudós, számos hazai és nemzetközi tudományos társaság korábbi elnöke vagy vezetőségi tagja, több külföldi egyetem tiszteletbeli doktora, Pécs város díszpolgára, kiemelkedő közéleti személyisége, az Anatómiai Intézet dolgozóinak felejtethetetlen vezetője, munkatársa
2003. április 12-én elhunyt. Emlékét kegyelettel megőrizzük.